

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

I ÅRG.

STOCKHOLM, 1 DECEMBER 1912.

N:r 19.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ELISABETH KREY.
Träffas onsdag och lördag kl. 1/2 3—1/2 4.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. Brunkeb. 944.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Distribuering i Stockholm:
Rikstel. Norr 585. Allm. tel. 209 68.
9 f. m.—7 e. m.

Prenumeration genom posten
Pris för 1912 75 öre. Lösnummer 5 öre.
» » 4:de kvartalet 25 öre.

För Utlandet 1 krona 75 öre i postanvisning till
tidningens expedition. 4:de kvartalet 55 öre.

Annonspris: 20 öre per millimeterhöjd, större
annonser och årsannonser rabatt.
Rikstel. 456. Allm. tel. 604.
9 f. m.—7 e. m.

Kvinnorna och stadsfullmäktigevalen.

Fram till valurnorna!

Nu i december ske nyval till stadsfullmäktige i alla Sveriges städer med undantag av Stockholm. Den hälft av stadsrepresentationen, som härvid är i tur att avgå, är vald efter den 100-gradiga skalan. För två år sedan tillämpades för första gången den 40-gradiga, då även kvinnorna blevo valbara. Ej mindre än 37 kvinnliga stadsfullmäktige stodo vid 1910 års utgång färdiga att börja sin insats i stadsstyrelsen. Sedan hava tillkommit ytterligare 9, vadan hela antalet kvinnliga mandatsinnehavare vid 1911 års slut utgjorde 46.

Genom 1862 års förordning erhöles kvinnorna kommunal rösträtt och ha således i jämt 50 år kunnat utöva denna rätt. Genom 1909 års kommunalreform erhöles de även kommunal valbarhet. En fullständig kommunal myndighetsförklaring fingo de likväl icke, enär landstingets viktiga uppgifter äro undanhållna kvinnornas omedelbara inflytande.

Betydelsen av kvinnornas utvidgade befogenhet inom stadskommunerna har redan blivit märkbar. Att de kvinnliga stadsfullmäktige gått till sin uppgift med en allvarlig häg att motsvara det förtroende, som visats dem, därför borgar deras kvinnliga ansvarskänsla. Att de ej ännu hunnit göra sig så gällande, som möjligen en och annan av deras väljare hoppats, är också naturligt. Även för kvinnorna gäller det gamla ordspråket: "Ingen födes mästare". Men deltagandet i behandlingen av den mångfald ärenden, som föreligger, är i och för sig en god skola. Åtskilliga av dessa ärenden äro dessutom genom sin natur i särskild grad ägnade att intressera kvinnorna. Detta gäller framför allt olika slags skol- och folkbildningsfrågor, barnvårds- och fattigvårdsfrågor, sjuk- och hälsovårdsfrågor,

Om det är sant, som en del folk så gärna vill påstå, att kvinnorna ingenting ha att beklaga sig öfver och att den stora mängden kvinnor icke önska någon förändring, så kan det icke skada någon, om de få rösträtt, vilket skulle bereda dem tillfälle att visa sin utomordentliga belåtenhet med sin ställning på ett sätt, som utesluter all vidare diskussion.

JOHN STUART MILB.

bostads- och livsmedelsfrågor samt nykterhetsfrågor och allt som är ägnat att befordra den sociala trevnaden. Då det gäller att tillfredsställande ordna dylika kommunala angelägenheter behöves kvinnornas medverkan. Om det eljest är sant, att kvinnorna äro olika männen, på dessa områden ha de dock erfarenheter, som alldeles speciellt kvalificera dem till att göra goda insatser. Vad som redan medhunnits av kvinnligt initiativ talar även här för, liksom också det faktum, att den kvinnliga arbetskraften i allt större utsträckning tages i bruk inom de styrelser och kommittéer, som av stadsfullmäktige tillsätts för handhavande och utredning av dessa ärenden.

Den ständiga påminnelsen om kvinnornas tillvaro såsom jämbördiga medborgare i det kommunala samhället, som de numera representerade kvinnorna faktiskt äro, bör ej heller underskattas. Helt säkert har också kvinnornas kommunala valbarhet medverkat till det livliga sociala uppvaknandet bland kvinnorna, som nu förspörjes överallt i vårt land och som bådär så mycket gott för framtiden.

Det är således inte bara kvinnornas rättighet att deltaga i de stundande stadsfullmäktigevalen, det är deras skyldighet. Men skall deras deltagande ha någon verkan, måste det ske planmässigt. Det proportionella valsystemet nödvändiggör organisation. Och kvinnorna ha att foga sig härefter. De skola ej heller vänta att få sina representanter till skänks av männen. Här gäller det därför först och främst att utse sådana representanter, som verkligen vilja främja kvinnornas gemensamma sak, och att sedan med kraft och uthållighet själva kämpa för dem, endast då bli kvinnorna respekterade. Den reducerade röstskalan, med 40 rösters maximum nu mot 100 förr, gör att kvinnorna, liksom övriga smärre inkomsttagare betyda mera i samhället och därför även kunna fordra större inflytande i styrelsen.

Ännu ett skäl för kvinnornas aktiva deltagande i stadsfullmäktigevalen finnes i de stora städer, som ej deltaga i landsting. Här ha stadsfullmäktige valrätten till Första kammaren. Här gäller det således även en kamp för kvinnans politiska rösträtt.

Hur kvinnornas intressen tillvaratagas.

Alderdomsförsäkringskommitténs förslag.

Alderdomsförsäkringskommitténs med stort intresse emotsedda betänkande och förslag till allmän pensionsförsäkring föreligger nu färdigt. Det är en kombination av tvänne pensionsprinciper: pension grundad på erlagda pensionsavgifter (såsom den tyska lönearbetareförsäkringen) och en av allmänna medel bekostad pension, avpassad efter det ekonomiska behovet, (såsom i Danmark, Nya Zeeland och England).

Den s. k. avgiftspensionen i det föreliggande förslaget tillämpar dessutom en alldeles ny princip. Liksom i den tyska lagen uppdelas de försäkrade i olika grupper efter olika årsinkomst, och beräknas den utfallande pensionen efter den avgift, som erlagts inom gruppen. I olikhet däremot med den nämnda lagen tillämpar det svenska förslaget för pensionerna olika dödlighets- och invaliditetstabeller för män och kvinnor. Då de allmänna svenska dödlighetstabellerna visa att kvinnorna leva längre än männen har kommittén funnit skäl att till kvinnorna utbetala mindre pension än till männen för samma inbetalade pensionsavgift, så att kvinnorna erhålla 23 % då männen få 30 %.

Våra svenska livförsäkringsbolag hava under sin omkring 50-åriga verksamhet riktigt nog icke funnit skäl att vid livförsäkring av kvinna beräkna lägre premier, ehuru dödligheten för kvinnor är mindre än för män.*) De svenska livbolagen betrakta hela försäkringsstocken såsom en enhet och kalla detta förfaringsätt lika försäkringstekniskt riktigt som att uppdelade försäkrade i olika grupper efter sannolik dödlighet. Försäkringens princip är ju just att genom sammanlutning göra det lättare för individen att stå risken, vare sig dödsrisken, ålderdoms- och invaliditets- eller sjukrisken.

*) Av konkurrensskäl har ett bolag dock på senare åren infört sådana särskilda premier.

De privata försäkringsbolagen bruka av lätt insedda skäl från delaktighet i försäkringen utesluta en del ur försäkringsteknisk synpunkt dåliga liv eller för dessa förhöja premien, men vid en hela landet omfattande obligatorisk försäkring borde en gemensam risktabell vara det enda "försäkringstekniskt" sympatiska. Varför skulle icke annars otaliga andra faktorer spela in såsom särskiljande? Varför skulle endast olika tabeller användas för män och för kvinnor, varför ej olika tabeller för skåningar och norrlänningar, för absolutister och icke absolutister, för tuberkulösa och icke tuberkulösa, för stads- och lantbefolkning? Sådana olika risktabeller skulle kanske visa att absolutister leva för onormalt länge, att befolkningen i endera landsändan av klimatiska orsaker lever längre än den andra eller jordbruksbefolkningen längre eller kortare än stadsbefolkningen.

Även de invaliditetssannolikhetsstabeller, som av kommittén använts, ha visat att kvinnorna äro sämre risker. Dessa tabeller äro alla tyska, och det synes framgå av betänkandet att den tabell, som legat till grund för den för kvinnor och män särskilda invaliditetssannolikheten är en kommittén under hand meddelad tabell, härledd ur den tyska erfarenheten under åren 1906—08. Om denna tabell grundar sig på erfarenheten om endast tyska obligatoriskt försäkrade lönearbeterskor, så torde den vara föga lämplig såsom grund för invaliditetsberäkning för alla de olika grupper svenska kvinnor, som denna folkpensionering omfattar. Huru härmed förhåller sig, är dock likgiltigt för dem, som anse att hela försäkringsstocken bör betraktas såsom en enhet. Den dag kvinnor icke längre behöva arbeta under sämre ekonomiska och sociala betingelser än männen kanske invaliditetstabellerna skulle giva annat utslag.

Icke blott den på försäkringstekniska grunder baserade avgiftspensionen utan även det på det ekonomiska behovet grundade pensionstillägget har av kommittén satts olika och utgör i lägsta inkomstklassen för män högst 150 kr., för kvinnor högst 125 kr. Så länge kvinnorna icke äga medborgarrätt, skola de alltid komma att anses hava mindre behov och få det sämre ställt. Men här borde även männen opponera, då det gäller åldringar och invalider, ty den unga arbetare, som har en gammal och arbetsoförmögen mor i sitt hem, skulle få mindre till hennes försörjning än den, som har en far i liknande ställning, den familj, som har en sinnessjuk eller en av barnförlamning eller annan sjukdom drabbad dotter, skulle få mindre än den, som har en sjuk son.

Vid den Raabska ålderdomsförsäkringskongressen antogs enhälligt en av fru Ellen Hagen föreslagen resolution, som var av följande lydelse: "Kongressen hemställer, att i ett blivande folkpensioneringsförslag de gifta kvinnorna erhålla samma pensionsrätt som ri-

Jönköpings-Magasinet

Etabl. 1873. Regeringsgatan 45. A. T. 55 41.

Parfym- och Ramaffär.

Grand Pensionat

A. DEHN

Stockholm, Strandvägen 7 A

Telegramadress Dehnpensionat

Rikstel. 31 69, 25 08

Allm. Tel. 547, 873

CONSTANCE MALMSTRÖM

f. d. A. E. Schultheis — Firman grundad 1794

KAM- & BORSTAFFÄR samt rikhaltigt lager af Toilettartiklar

23 Regeringsgatan 23

Allm. Tel. 112 42

73 C Drottninggatan 73 C

Allm. Tel. 105 98

LAGERSONS SKOMAGASIN

Jakobsgratan 18 - Fredsgatan 8

Anna Bugge Wicksells 50-årsdag den 17 november firades i Lund med uppvaktning av Lunds F. K. P. R:s styrelse, som "mangrant" infunnit sig överlämnade blommor samt ett pennskaft av silver med inskription. Ordf., fru af Ekenstam, uttalade ett tack till henne för allt det nitiska arbete hon nedlagt i föreningen. Vidare uppvaktades fru Wicksell av Lunds kvinnliga studentförenings styrelse, som även överlämnade blommor. Dessutom mottog hon en rik skörd av blommor från vänner i hennes Lundakrets. Därjämte en stor mängd lyckönskningar i brev och telegram från rösträttsföreningar och enskilda medlemmar av F. K. P. R., andra kvinnoföreningar, Svenska fredsförbundets styrelse, lokalföreningar av Svenska fredsförbundet, Lunds frisinnade klubb och en hel del enskilda vänner.

Från Norsk kvindesaksforening anlände följande telegram:

"Norsk kvindesaksforening sender sit gamle styres medlem den hjerteligste lykønskning med tak for gode tak i nyrdningens tid. Glad over Deres kraftige virken for svenske kvinders ret, er vi forvisset om at De derved ogsaa vil bidra til at utdype forstaaelsen mellem kvinderne i begge land."

Ett tack!

djupt känt, men ganska generat, ber undertecknad att härmed få frambara till alla dem, som med anledning av min 50-årsdag hedrat mig med telegram, brev, blommor, tal, skrift och gåvor, mycket mer än jag någonsin förtjänat.

p. t. Strömstad 22 nov. 1912.

Anna Wicksell.

Till medlemmar i Centralstyrelsen

har Stockholms F. K. P. R. på sammanträde den 25 nov. återvalt fröken Signe Bergman, fru Ezaline Boheman och d:r Karolina Widerström samt till suppleanter friherrinnan Ebba Palmstierna och fru Ester Brisman.

kets övriga medborgare". Detta har vunnit kommitténs beaktande. De gifta kvinnorna äro avgiftspliktiga och berättigade till pension. Huruvida andra grunder än de av kommittén föreslagna borde tillämpas vid beräkning av avgifterna och pensionsbeloppen för endast i hemmet arbetande hustrur, vill jag nu icke ingå på. Dock kunde möjligen hälften av makarnas sammanlagda årsinkomst, enligt principen hustrun följer mannens stånd och villkor, för en var av dem beräknas såsom grund för pensionsavgiften, liksom den i kommittéföreläggandet är bestämmade för pensionstilläggets belopp.

Det är av utomordentlig vikt för kvinnorna vilka grundläggande principer vår svenska pensionsförsäkring följer. På den pensionsförsäkring, som riksdagen antager, kommer sedan att byggas vidare. Bliva mot kvinnorna orättvisa principer däri från början fastslagna komma dessa säkerligen ej i en överskådlig framtid att kunna undanrödjas. Vad giver mer fog för kvinnornas rösträttskrav?

Icke nog med att kvinnornas arbete ekonomiskt uppskattas sämre än männens; även i sjukdomens och på ålderns dagar skulle de betraktas såsom en grupp för sig, som finge bära bördan för varandra, medan männen endast stödde sina medbröder. Ja t. o. m. av de från män och kvinnor efter lika norm uttagna skatterna skulle användas för att giva de starkare högre pensionstillägg än de svagare. Kvinnorna kunna icke bli tillfreds med mindre samma tariffer för pensionstillägg tillämpas för dem som för männen. Ehuru kvinnorna äro utestängda från direkt inflytande i denna sak, böra de dock säga ut sin mening: "vi vilja bli ett enda folk, och vi äro och bli det vi vilja."

Anna Abergsson.

Kvinnliga stadsfullmäktigekandidater.

I *Arvika* gå kvinnorna under beteckningen "Kvinnornas lista" fram med två listor, en med fröken Alida Indebetou och en med fröken Elsa Nordström och med fru Amanda Larsson under strecket A båda.

I *Falun* står på den frisinnade listan som första namn i södra valkretsen fröken Anna Holmquist och som femte namn i samma krets fröken Gerda Martin; i norra valkretsen står som fjärde namn fröken Anna Sörensen. Falun har redan förut två kvinnliga stadsfullmäktige, en vald av vänstern, en av högern.

I *Göteborg* ha de frisinnade uppsatt folkskollärarinnan fröken Anna Lessel på tredje platsen i första kretsen, sjuksköterskan fröken Amelie Lundholm på sjätte platsen i tredje kretsen och kontoristen fröken Elin Almblad som suppleant i andra kretsen, varjämte fru Beda Hallberg uppsatts på den moderata listan.

I *Husvarna* har på samlingspartiets lista fröken Mathilda Sten uppsatts på åttonde platsen.

I *Jönköpings* F. K. P. R. beslöt vid sitt sista sammanträde att vid stadsfullmäktigevalen i dec. kvinnorna skola visa sin opinion mot de av partiledningarna på platsen uppgjorda listorna. Det borgerliga partiet har visserligen fröken Elin Olssons namn på sin lista, men som andra namn under strecket. De frisinnade hade avsett andra platsen över strecket och andra platsen under strecket för kvinnorna, men då här föreslagna kvinnor undanbådo sig val, ersattes deras namn med manliga. Det moderata partiet har uppställt en kvinna på tredje platsen, men som de i den kretsen endast få in en representant, så tillför inte heller den placeringen kvinnorna någon medlem i stadsfullmäktige. Som saken nu står, kan ingen kvinna denna gång bli vald, men såsom opinionsyttring skola kvinnorna i 2:dra valkretsen, där de flesta kvinnorösterna finnas, gå fram med egna listor, en med de borgerligas partibeteckning och fröken Elin Olssons namn och en med de frisinnades partibeteckning och fröken Emma Aulins namn. Båda listorna, jämte en förklaring och uppmaning till röstning, inläggas i ett kuvert och tillsändas var och en av 2:dra kretsens valberättigade kvinnor.

I *Karlstads* F. K. P. R. höll den 15 nov. ett möte för att rådgöra om kvinnornas taktik vid stadsfullmäktigevalen. Kommunalt röstberättigade kvinnor utom föreningen voro inbjudna. Av diskussionen framgick, att kvinnorna helst skulle önskat att gå fram under egen partibeteckning. Då en sådan taktik emellertid ansågs resultatlös och man i andra sidan ej ville ha kvinnorna placerade som rena lockbeten i osäkra platser på listorna, beslöt man att hos de två största valorganisationerna begära måttligt men säkert — ett namn i fjärde rummet hos vardera partiet — och att tillsvada avvakta, vilket svar denna hemställan skulle få på de avgörande stora mötena med valmännen.

Som kandidater nämndes fru Gerda Hellberg och eventuellt fröken Alma Andersson. Tyvärr hade inga mera utpräglade högerkvinnor infunnit sig till mötet, varför de närvarande voro hänvisade till att söka uttrycka även de frånvarandes mening.

I *Karlskrona* har fröken Ester Jonsson fått femte platsen i första kretsen, fröken Sigrid Kruse andra platsen i andra kretsen och fröken Maria Nilsson femte platsen i tredje kretsen på de frisinnades lista.

I *Malmö* hade F. K. P. R., Fredrika Bremerförbundet och Vita bandet den 13 nov. sammankallat ett offentligt möte för eventuellt uppställande av kvinnliga stadsfullmäktigekandidater. Efter ett intressant och sakrikt föredrag av d:r Valfrid Palmgren Munch-Petersen över ämnet "Kvinnorna och kommunalförvaltningen", avhandlade mötet kvinnornas ställning vid de stundande valen. Efter mötets utlysande hade frågan kommit i ett annat läge därigenom att både det borgerliga och det frisinnade partiet förklarar sig ämna uppställa kvinnliga kandidater. På mötet var också ända från början stämningen tydligtvis för att kvinnorna skulle i lojalitet mot sina resp. partier rösta med dessa. Senare har det frisinnade partiet uppsatt fröken Kristina Frank som första namn i andra kretsen, medan det borgerliga partiet på sin lista upptagit fröken Anna Herslows namn.

I *Sundsvalls* F. K. P. R. anordnade den 2 nov. ett allmänt kvinnomöte, varvid stadens enda kvinnliga stadsfullmäktige, fröken Elin Nilsson, redogjorde för sina erfarenheter under de två år hon tillhört stadsfullmäktige. Efter detta föredrag övergick

man till uppställande av kandidater. För vänstern uppsattes barnmorskan fru A. Martell och för högern fröken Agnes Stjernström. På Frisinnade föreningens förberedande valmöte dagen därefter lyckades kvinnorna få fru A. Martell upptagen på försökslistan.

I *Söderhamns* F. K. P. R. har på sammanträde den 11 nov. som kvinnornas kandidat uppsatt doktorinnan H. Wennerström, vilken såsom stående utanför alla politiska partier, torde kunna samla kvinnornas röster från skilda läger.

I *Sölvesborgs* F. K. P. R. diskuterade vid sitt sammanträde den 6 nov. kvinnornas utseende vid det kommande stadsfullmäktigevalen och beslöt att hos de resp. partierna anhänga, att kvinnor uppsattes på sådana platser, att deras val bleve säkerställda. Sölvesborgs frisinnade valmansförening har sedan som fjärde namn på sin lista uppfört folkskollärarinnan Ebba Hultqvist.

I *Trelleborg* har det frisinnade partiet uppsatt en kvinnlig kandidat på en sådan plats, att hennes val kan anses alldeles säkerställt.

I *Uppsala* hölls söndagen den 24 nov. ett av de frisinnade anordnat möte för stadsfullmäktigevalen. På listan för Fjärdingskretsen uppsattes på 3:dje plats bostadsinspektorn fröken Hildur Ottelin, vilkens val på denna plats anses säkert. Arbetarepartiets valsedel upptar även detta namn. Högern har icke uppställt någon kvinnlig stadsfullmäktigekandidat i någon av de tre valkretsarna.

I *Västerås* har F. K. P. R. på föreningsmöte den 18 nov. diskuterat frågan huruvida kvinnorna vid stundande stadsfullmäktigeval skulle framgå med egen lista. Frågan inleddes af fru Maja Strandberg och föranledde en livlig diskussion, resulterande i att föreningen endast i första kretsen kommer att gå fram med egen lista och i den andra kretsen agitera för att kvinnorna stödja resp. partiets listor. Som kandidat uppsattes fru Nina Andersson med fru Hanna Hedlund som suppleant. Partibeteckningen blir: Kvinnorna. Ett särskilt arbetsutskott tillsattes, som skall leda arbetet tillsammans med delegerade från övriga kvinnoföreningar.

I *Umeå* äro ej mindre än tre kvinnliga kandidater nominerade till stadsfullmäktigevalen. Moderata framstegspartiet har på 11:te platsen satt upp fröken Fanny Holmberg, föreståndarinnan för Västerbottens läns sinnesslöanstalt, och sparsamhets- och nykterhetspartiet har på 8:de platsen satt upp telegrafisten fröken Ingeborg Öqvist, ordf. i F. K. P. R., och på 12:te platsen seminarieadjunkten fl. kand. Ester Middelsen, ordf. i Vita bandet. Den senare listan är dock ännu ej definitiv. Som vid valen endast 15 platser stå till förfogande, och högern förra gången tog 9 och vänstern 6, är kvinnornas placering högst osäker.

I *Östersund* har fröken Anna Hultqvist erhållit sjunde platsen på den frisinnade listan, fröken Eva Ekberg tolfte platsen på den borgerliga listan.

In memoriam.

Just som vår tidning lägges i press, när oss underrättelsen om *Dikka Möllers* bortgång. Vi hinna därför ej ägna hennes minne mer än några få ord.

Mest känt är hon under namnet "Norges fredsmor", en hederstitel, som glädde henne mer än någon annan kunnat göra. Ty aldrig har en ärligare, mer osviktig fredsvän funnits. I mer än tjugo år ägnade hon tid och krafter och pengar åt fredssaken. På 1890-talet stiftade hon den norska avdelningen av Kvinnornas fredsförbund. Och sedan blev hon stiftaren och ledaren av Thorsnes fredsförening.

En varm vän av kvinnosaken var hon även och har tjänat den på många sätt. *Dikka Möller* var ännu vid sina 74 år en ungdomlig idealist, full av medkänsla för alla som ledo, och alltid sina vänners vän. Även i Sverige hade hon många vänner, som sakna henne och med tacksamhet minnas de hjärtliga ord hon vid mer än ett tillfälle riktat till Sverige.

Hon var liksom sin far, Peter Anker på Röd, djupt fäst vid vårt land och vårt folk. Hon följde med vaket intresse vår kvinnoförelse och glädde sig åt att vi fått vår egen rösträttstidning, vartill hon för kort tid sedan lyckönskade oss i uppmuntrade ordalag.

Hennes minne skall länge leva bland kvinnorna i Norden!

FILMS.

Susan B. Anthony, Amerikas "grand old woman", häktades 1872 därför att hon röstade. 1912 äga kvinnor rösträtt i tio amerikanska stater.

Mr Keir Hardie har under en resa i Amerika blivit intervjuad om utsikterna för kvinnorösträtten i England, varvid han svarat att "det förnämsta hindret är mr Asquith".

I Californien ha under det år kvinnorna där ägt rösträtt ingåtts över 2,000 giftermål mer än nästföregående år.

Ett stort antal australiska kvinnoföreningar, representerande alla grenar av kvinnlig verksamhet hava tillställt det engelska underhuset en petition till förmån för de engelska kvinnornas politiska frigörelse. I petitionen framhålls även det onaturliga förhållandet att fria oberoende australiska kvinnor måste avstå från en medborgares rättigheter, då de vinna medborgarskap i moderlandet England.

På den internationella rösträttsbasaren, som nyligen anordnats av the Women's Freedom League i London, fanns ett särskilt stånd för ön *Man*. Detta förestods av *Männens* F. K. P. R.

Vid den engelska Landsföreningens möte i Albert Hall, sedan Mr Snowdens tilläggsförslag till homerulebillen fallit, insamlades över 90,000 kr., ett slående bevis på styrkan hos denna förening.

I Tyskland har nyligen bildats en förening för bekämpandet av kvinnornas frigörelse i allmänhet och kvinnorösträtten i synnerhet. Följden har blivit att frågan om kvinnans politiska rösträtt kommit under debatt såsom aldrig förut och det har visat sig att stämningen för saken är i Tyskland långt starkare och mera utbredd än man trott.

I den montenegrinska hären är det kvinnorna, som utgöra trängen. Mer än 5,000 frivilliga kvinnliga "trängsoldater" hava gått ut med hären i det nu pågående kriget.

"Hela kulturvärldens andliga elit sluter sig nu till denna sak", svarade borgmästaren i Budapest, dr. Stefan von Bärzy, en av stadens fäder, som i stadsfullmäktige motsatte sig förslaget om anslag till rösträttskongressen och om en mottagningsfest, emedan han fann det under huvudstadens värdighet att hava något med "fönsterkrossande suffragetter" att göra. Under stort bifall antogs beslutet om anslag därefter enhälligt.

Vad som kan inträffa.

Under debatten i Stockholms stadsfullmäktige den 18 november om hr Palmes motion om avskaffande av fullmaktsröstning vid stadsfullmäktigval förekom en episod, som rösträttskvinnorna icke böra försumma att notera. Diskussionen och även voteringen gick som av dagspressen framgått efter rena partilinjier med vänstern för och högern mot förslaget. Bland dem som talade för fullmakternas bibehållande var även hr Romare, som för detta ändamål begagnade sig — av kvinnorna. Han förklarade att han visserligen ansåg att kvinnorna icke borde ha rösträtt, men när de nu redan hade den, så borde de förskonas från att stå i kö vid vallokalerna. (Den enkla utvägen att inrätta flera vallokaler och att vidtaga åtgärder för reglering av köbildningen, som senare föreslogs i motion av hr Lagercrantz, föll icke hr Romare in). Hr Romares yttrande uppkalade hr Warburg, som i egenskap av gammal vän till kvinnorösträtten kunde tillbakavisa talet om särskilda privilegier för kvinnorna. Härefter uppträdde fröken Hedin, en av de få kvinnor i Sverige, som äga politisk rösträtt — till Första kammaren — och förklarade att hennes rättskänsla aldrig blivit kränkt över att hon saknade politisk rösträtt men väl över att män, som voro invalider, icke finge begagna sig av fullmakt vid politiska val.

E. V. A.

Miserere.

Elf Norrbo. Miserere — Skri ur barnahelveten. Ahlén & Akerlunds förlag, Göteborg. Pris 2: —

Elf Norrbos bok "Miserere" hör till dem, som man inte lätt glömmes.

Mången står måhända utanför boklädsfönstren och läser den flammande rubriken med dess svarta underskrift "Skri ur barnahelveten" och tycker att uttrycket är för starkt. Men blir man närmare bekant med berättelserna, måste man ge författaren rätt i hans våldsamma reaktion mot brott, begångna mot dem, vilka framför alla andra äro i behov av samhällets skydd, rätt i hans flammande indignation över det ok, varmed brott och last krossat de spädas skuldror.

Kanske lägger man boken ifrån sig med en känsla av fasa. Det är för mycket, tänker man, det kan inte vara så, det är omöjligt att sådana helveten existera i vår omedelbara närhet.

Men så dyka de upp, en efter annan, tidningsnotiser som måla om barnamord, tortyr, våldtäkt och misshandel, alla de enstaka bevisen, som för ett ögonblick rört oss och tvingat tanken att koncentrera sig på det ohyggliga faktum, att runt omkring i landet höjes ett förtvivlans skri från dem, som icke kunna hävda sin rätt. Och deras ångestrop kvävas av en brutal hand eller återstudsas mot de unkna kyffenas väggar. Men livet fortlöper och det ohyggliga fortlöper, tills det en dag åter gör sig påmint.

Elf Norrbo hör icke till dem som kunnat glömma, och man förstår att han arbetat med verkligheten som material. Droppen, som rågade måttet, rann över, och alla de barnatårar, som bränt hans själ, har han i föreliggande berättelser samlat droppe för droppe till en bitter drägg.

Där möta oss spädbarnen, slängda på en hög av lumpor med brännvinsuddar i munnen, systematiskt mördade. De äldre, misshandlade och torterade för att genom sitt elände vädja till barmhärtiga människors offervillighet. Notorisk ihjelsvaltning och krymplingsfabrikation.

Där möter oss också fostermodern, som, när brännvinet icke förmår ödelägga det fysiskt starka materialet, tillgriper den denaturerade spriten, som skällar barnets munhåla och förvandlar magen till en brännhet ugn, tills döden kommer som befriare.

Till sådana är det som de ogifta mödrarna ofta få gå med sina små. Här slösas med människoliv, medan statistiken kräver ett ökat medborgarantal. Varför icke i första hand sätta dem i tillfälle att dra försorg om de sina, som av nöd och svält tvingas att lämna ifrån sig sitt eget kött och blod.

Elf Norrbo yttrar sig så:
— Den arma, ogifta barnafödelskan, som står där övergiven med tomma händer och som i yttersta förtvivlan lägger dessa kring en späd hals och trycker till, hon är förvisso den minst brottsliga.

Den är en förskräcklig bok, Elf Norrbos, men den är en bra bok, den är en bok som borde nå alla de tusen, tusen hemmen, alla de tusen, tusen människorna, som sluta sina ögon och öron för den vilda jakten efter det späda villebrådet.

Kanske kan boken bli dem en maning, att samhällets gemensamma skuld faller på varje enskild individ, att man inte kan se livets ström rinna förbi, utan att sträcka ut sin hand och bärga spillrorna, som sugas ned av strömvirvlarna.

Kanske skall kvinnan som moder förstå och känna, att här är hon den främsta att ingripa.

Gurli Hertzman-Ericson.

Selma Lagerlöfs "Hem och stat" har nu utkommit i isländsk översättning av den från Stockholmskongressen 1911 som Islands delegerade bekante fröken Laufey Waldimarsdottir Asmundsson.

"Pennskaflet", Elin Wägners bekanta roman ur den svenska rösträttsvärlden, har i dagarna utkommit i rysk översättning.

Fyra nya stjärnor i Amerikas rösträttsflagga.

Det är synd om kvinnorösträttens motståndare. Det ena efter det andra av deras argument tas ifrån dem. Sedan Mrs Humphry Ward förklarar, att rösträttsrörelsen i Amerika befinner sig i tillbakagång, ha kvinnorna i Washington erhållit rösträtt 1910, i Californien 1911, och nu kommer i dagarna underrättelsen, att den 5 november, då folkromöstning rörande kvinnans rösträtt ägde rum i fem amerikanska stater, ytterligare fyra givit kvinnorna deras medborgarrätt. Dessa äro: Arizona, Kansas, Michigan och Oregon.

Valarbetet har särskilt i Kansas bedrivits med en oerhörd intensitet. Kvinnorna i denna stat ha ägt kommunal rösträtt i 25 år, och redan innan denna blivit beviljad, företogs första gången folkromöstning om politisk rösträtt för kvinnor. Den samlade då endast 9,070 röster, varemot i nästa omröstning, som ägde rum, då kvinnorna i 7 år praktiserat den kommunala rösträtten, 95,802 uttalade sig för saken. Tredje gången omröstning företogs var i år; röstsiffrorna äro ännu ej kända, men pressrapporterna tala om en majoritet på 50,000 röster. Bland dem, som deltagit i valarbetet, förtjänar särskilt nämnas pastor Olympia Brown, som var med även i den första valkampanjen för 50 år sedan, och Dr Anna Shaw, som med outtröttlig energi rest omkring och talat landet runt.

I Arizona förekom märkligt nog ingen öppen opposition, trots att det var första gången folkromöstning här ägde rum; alla partier hade uttalat sig för saken och alla tidningar voro vänligt stämde och gävo all möjlig hjälp. Kampanjen — i den mån man kan tala om en sådan — bedrevs utan häftighet, utan allvarliga meningsbyten, och från alla håll förutspådde man segen.

Oregon, som i år röstade för sjätte gången, visar nyttan av det ihärdiga och oförtröttade arbetet. 1884, då förslag om kvinnans rösträtt första gången framkom, samlade det blott 11,223

röster mot 28,176. Efter 1906 har frågan varit föremål för petitioner vart annat år, och i år ha kvinnorna slutligen segrat.

Stor överraskning väckte underrättelsen om Michigans seger. Denna stat kom så sent med i rösträttsarbetet, att knappast någon vågade hoppas på en lycklig utgång, men trots allt, tillhörde den nu med sina 15 elektorsröster vid presidentvalet — 2 mer än Californien — kvinnorösträttsstaterna och är den folkrikaste bland dessa.

Den femte av de stater, som nu röstade, Wisconsin, har nedlagt mycket gott arbete för saken, men liksom i Ohio var det även här de kraftigt representerade bryggareintressena, som genom sin ivriga agitation mot kvinnorösträtten slutligen hemburo segen. Emellertid är det särskilt för oss svenskar glädjande, att Wisconsins talrika skandinaviska befolkning så gott som enhälligt röstade för kvinnans rösträtt.

Segern, som bl. a. innebär att kvinnorna nu vid valet av president ha inflytande på 70 röster i stället för 37, har väckt stor glädje bland alla de amerikanska kvinnorna. Den 9 november hölls ett stort demonstrationståg i New York för att fira den enastående händelsen att fyra stater på en gång givit kvinnorna deras fulla medborgerliga rättigheter. I spetsen för tåget red en ung flicka på en vit häst och efteråt följde kvinnor och män från alla delar av Förenta Staterna och ur alla politiska partier, kvinnorna bärande kulörta lyktor och männen facklor.

Anmärkningsvärt är att så snart en suffragett slår ut en fönsterruta, sprides underrättelsen ögonblickligen genom pressen, men då fyra stater på en gång ge kvinnorna rösträtt, når meddelandet härom oss först genom de engelska kvinnorösträttstidningarna.

Rösträtt och skatteplikt.

På ett av Linköpings moderata valmansförening den 22 nov. anordnat möte yttrade enligt referat i Östgöta Correspondenten aftonens huvudtalare Allmänna valmansförbundets verkställande direktör, hr G. Gustafsson från Stockholm, i en redogörelse för de olika partiernas ställning till de kommunalpolitiska dagsfrågorna:

"Socialdemokraterna fordra allmän och lika kommunal rösträtt, till på köpet oberoende av varje skattebetalning. I motsats till dem hålla vi på, att samhörigheten mellan rösträtt och skatteplikt är så naturlig, att den ej borde behöva diskuteras."

Vi hoppas att Allmänna valmansförbundet fasthåller vid dessa principer nästa gång förbundet går att taga ställning till frågan om kvinnans politiska rösträtt.

Kvinnorna på arbetsmarknaden.

Genom dagspressen har gått en notis av följande innehåll:

Till bibliotekarie i Lantbruksakademien efter skalden Erik Axel Karlfeldt är förelagden fröken Anna Beijer, som under sex år varit hans assistent på denna plats. Utnämningen torde först komma i medio av december, men det anses ganska säkert, att fröken Beijer skall få platsen. Den nu avgångne bibliotekarien hade fyra timmars tjänstgöringsskyldighet i veckan. Då även kvinnliga sökande funnos, ändrades arbetstiden till två timmar dagligen, alltså tre gånger längre tid och med bibehållande av samma lön. Följden blev att de manliga och ett par kvinnliga sökande återtog sina ansökningar.

Dansk höger.

Vid behandlingen av regeringens författningsförslag yttrades från ledande högerhåll i den danska riksdagen:

Ellinger: " — — — Medens vi allsaa maa modsætte os Valgrettens Udvidelse, kommer vi sikkert let over Spørgsmaalet om Valgret for Kvinder. Det vil ikke for Højere være nogen Hindring for en Forfatningsreforms Gennemførelse, uanset at der indenfor vort Parti er forskelligt Syn derpaa. — — —"

Wenzel—Neergaard: " — — — dér vil jeg sige, at Kravet om Kvindernes Valgret næppe lader sig afvise, da det indenfor alle Partier har særdeles varme og ivrige Forsvarere. Jeg tror allsaa, at der ikke vil blive nogen Modstand mod dette Krav. — — —"

Kvindestemmeretsbladet, som tog farväl av sina läsare samtidigt med att Rösträtt för Kvinnor gjorde sitt inträde i världen, har nu återuppstått och inbjuder till ny prenumeration. Tidningen utges liksom förut av Kvindevalgretsklubben i Köpenhamn, och dess redaktör är fortfarande fru Johanne Münter.

Det är med verklig glädje vi hälsa vår danska kollega välkommen åter. Vi förstå så väl att Kvindevalgretsklubben i denna för Danmarks kvinnor så betydelsefulla tid icke blott önskar "hålla fönstret öppet" utan även låta sin stämma höras. Vi på andra sidan Sundet, vi lyssna med återhållen andedräkt.

Kvinnornas marsch.

Som vi redan nämnt, har Women's Freedom League anordnat ett "kvinnornas tåg" mellan Edinburgh och London med uppgift att under en vandring på 400 engelska mil samla underskrifter på en petition, som sedan vid framkomsten till London skulle överlämnas till Mr Asquith.

Den 12 oktober samlades en skara rösträttskvinnor ur alla läger i Edinburgh. "Samarbete och god vilja" var tågets lösen, och det märktes snart, att båda delarna i rikt mått voro för handen.

Detta kvinnotåg gjorde ett mycket starkt intryck, där det drog fram efter stora landsvägen utan att låta sig avskräckas av höstens stormar och regn. I spetsen bars av två käcka unga flickor ett standar, vilket först bar inskriptionen: "Kvinnornas vädjan" samt en olivgren till en symbol av freden. Efter det Snowdenska tilläggsförslaget fall med regeringens medgivande utbyttes emellertid detta standar mot ett annat, föreställande en brynjeklädd kvinna, bärande "sanningens lågande fackla". Efteråt följde, fyra i varje led, deltagarna i tåget, klädda i praktiska, bruna dräkter och alla med en grön kokard i hatten. Tåget avslöts med en kärra, varpå forslades den stora petitionen, broschyrer och flygblad samt övriga nödvändighetsartiklar för resan.

Då mörkret föll på, tändes de små gröna lyktor, som alla buro, och vilka bildade en symbol för det ljus, som faller över vårt dagliga liv, där budskapet om kvinnornas frigörelse tränger fram.

Från alla rastställen berättas om den mest frikostiga gästfrihet, talrikt besökta möten med entusiastiska tal av deltagare i tåget, stor efterfrågan på litteratur och en iver att underteckna petitionen, som vida överträffade alla förväntningar.

En av deltagarna i tåget skriver, efter att ha talat om stämningen i landet och om allt intresse och all välvilja, som mötte dem: "Nu vet jag, att det inte står något annat mellan oss och rösträtten än några få opålitliga politiker och deras inbördes intriger."

Petitionen är emellertid det stora slaget. Den lyder i all sin enkelhet så: "Vi undertecknade anhålla att regeringen under innevarande session framlägger ett lagförslag om rösträtt för kvinnor." Överallt där tåget dragit fram, ha kvinnorna visat sig ytterst ivriga att skriva sina namn på petitionen, och oupphörligt inträffade det att listor måste lämnas kvar och skickas efter för att ännu flera skulle beredas tillfälle att skriva på. Enskilda deltagare i tåget ha också gjort cykelutflykter på egen hand för att samla underskrifter, och alla ha så gott som endast glädjande erfarenheter att berättat.

Mr Asquith lät först på förfrågan om han vore villig mottaga petitionen svara, "att det skall bli honom ett nöje att taga del av petitionen om rösträtt för kvinnor, em den sändes honom genom posten, men att det är honom omöjligt att personligen mottaga den". Härpå förklarade emellertid Mrs de Fonblanque, tågets ledare, i sitt svar, adresserat till Mr Asquith, att då petitionen till följd av sin tyngd ej kunde befordras med posten, skulle den "på ett fullkomligt lugnt och lagenligt sätt" avlämnas i hans bostad på eftermiddagen den 16 november "för att avbörda oss ansvaret för petitionen gent emot folket".

Slutligen medgav dock Mr Asquith, att petitionen skulle få mottagas av hans sekreterare, vilket även skedde på den utsatta dagen.

Vid framkomsten till London möttes de vandrande kvinnorna av så gott som alla Londons rösträttsföreningar, varpå alla tillsammans tågade till Trafalgar Square, där tal höllos av bl. a. Mrs Despard och Mrs de Fonblanque. Den senare gav en underhållande redogörelse för färden och slutade med att förklara: "Jag vet, att landet är med oss. Det är det budskap jag medför till er i dag."

Arbetet ute i landet

Arvika F. K. P. R. hade den 22 nov. möte, varvid till styrelse för 1913 valdes:

ordförande fröken Olga Segerberg, v. ordf. fröken Anna Svensson, sekr. fröken Elsa Nordström, kassaförvaltare fru Annie Robsahm, fru Anna Rennerfeldt, fru Greta Rogstadius, fröken Ingrid Johnson samt till suppleanter fröken Walborg Myrén och fru Hilbur Winblad. Till centralstyrelsemedlem valdes fru Annie Robsahm med fru Greta Rogstadius som suppleant.

Avesta-Krylbo F. K. P. R. hade den 17 nov. sitt ordinarie årsmöte, varvid fru Ellen Hagen fungerade som ordförande. Styrelse- och revisorsval förrättades. Till ordf. och centralstyrelsemedlem omvaldes fru Karin Gelhaar, suppleant fru Ingrid Teglund. Övriga styrelseledamöter blevo: fru Erika Falkman vice ordf., fröken Hanna Forsell sekreterare, fru Elisabeth Holmgren bitr. sekr., fröken Lisa Heyer kassaförvaltare, fru Anna Skoglund och fröken Lotten Eklund. Revisorer: fru Gunhild Ekstedt och fröken Gerda Forsberg.

Efter årsmötet, som var talrikt besökt, hade anordnats en musiklisk soaré jämte föredrag av fru E. Hagen över ämnet: "Kvinnornas rätt och samhällets väl", vilket den till ett par hundratals uppgående publiken åhörde med största uppmärksamhet och lönade med livligt bifall. Därefter följde ett enkelt samkväm, med musik och deklamation. 30 nya medlemmar ingingo i föreningen.

Eksjö F. K. P. R. hade den 7 nov. ordinarie årsmöte, varvid styrelseval förrättades. Då såväl ordföranden som vice ordföranden och skattemästaren bestämt av sagt sig återval, utsågs i dessas ställe doktorinnan H. Scharp, fru H. Hellberg och fröken A. Ohlin till de respektive befattningarna. Till centralstyrelseledamot valdes sekreteraren, fröken M. Löfroth, och till centralstyrelse-suppleant doktorinnan Scharp.

Sedan övriga ärenden avhandlats, framfördes genom en föreningsmedlem ett varmt tack till den avgående styrelsen för dess oegennyttiga och intresserade arbete för rösträttens sak.

Falkenbergs F. K. P. R. hade fredagen den 9 nov. sitt ordinarie halvårsmöte. Därvid beslöts bl. a. att till centralstyrelseledamot välja fröken Anna Trägårdh med fru Amy Örtenblad som suppleant. Mötet enades om att årsavgiften skall höjas från 75 öre till 1 kr. I denna fråga fordras emellertid två på varandra följande ordinarie mötens beslut, varför frågan först på årsmötet i mars kommer att bestämmas. Efter föreningsmötet hölls föredrag av d:r Gulli Petrini över ämnet: "Kvinnans rösträtt och de sociala förhållandena."

Falu F. K. P. R. sammanträdde den 15 nov., varvid avgående ledamöter i styrelsen omvaldes, nämligen fru Siri Böhm och fröknarna Gerda Martin och Valborg Olander. Till ledamot i centralstyrelsen omvaldes fröken Valborg Olander, suppleant fröken Gerda Martin. Revisorer blevo fröknarna Elis. Tingvall och Julia Müller, ersättare fru Ebba Möller. Åt styrelsen uppdrogs att vidtaga åtgärder för bildande av ett länsförbund för Dalarna. Jur. kand. Eva Andén höll därefter ett synnerligen intressant föredrag om kvinnan i de olika yrkena.

Hallsbergs F. K. P. R. hade tisdagen den 12 nov. sitt årsmöte, varvid valdes till ordförande och centralstyrelsemedlem fru Selma Liljeqvist och till suppleant fru Siri Forsell.

I samma förening höll fru Siri Forsell fredagen den 22 nov. med anledning av fru Hilda Sachs' bok "Den svarta domen" ett föredrag om "Reglementeringen och det kungl. kommittébetänkandet".

Hedemora F. K. P. R. har till ordf. efter fröken Karin Larsson nyvalt fru Fredrika Collin, som tillika utsågs till centralstyrelsemedlem. Till vice ordf. och till centralstyrelse-suppleant valdes fröken Karin Larsson. Till kassaförvaltare nyvaldes efter fru Collin fröken Anna Ekström och till sekreterare omvaldes fröken Edith Göransson. Revisorer blevo fru Edith Olsson, Turbo, och fröken Thyra Hedlund.

Huskvarna F. K. P. R. höll halvårsmöte den 15 nov. Styrelse och revisorer med suppleanter omvaldes. Ett vilande stadgelsesändringsförslag antogs. Medlemsavgiften för 1913 bestämdes till lägst 50 öre. I fråga om verksamheten nästa år beslöts att under vintern anordna större diskussionsmöten i kvinnornas rösträttsfråga. Föredrag skola f. ö. hållas av d:r Lydia Wahlström och fru Ezaline Boheman (om Kooperationen). Frå-

gan om kvinnornas deltagande i stadsfullmäktigeval skall behandlas på ett kommande möte.

Hvettlanda F. K. P. R. hade den 18 nov. sitt ordinarie höstsammanträde, varvid styrelseval förrättades. Ordföranden och övriga på platsen kvarboende styrelsefunktionärer omvaldes. Som centralstyrelsesuppleant, vice ordf. och vice sekr. nyvaldes fru C. Gränström, fröken A. Johansson och fru Jane Seth.

Hösten har åt föreningen medfört en värderad uppfriktion, i det fru Wærn-Bugge den 15 okt. här framförde sitt föredrag om "Rösträtten och riksdagsarbetet 1912".

Härnösands F. K. P. R. har till ordförande utsett fru Emma Setterlind, till vice ordförande fröken Anna Holm, till sekr. fröken Emma Vesterström, till v. sekr. fru Kerstin Askberg och till skattemästare fröken Sigrig Kruuse. Till medlem i centralstyrelsen valdes fru Emma Setterlind med fru Hildegard Kallstenius som suppleant.

Jönköpings F. K. P. R. hade sitt ordinarie höstsammanträde den 12 nov., då föreningen till centralstyrelseledamot och centralstyrelsesuppleant omvalde fröken Emma Aulin och fru Hulda Lundberg. Efter att ha tillskrivit samtliga lokalföreningar i Jönköpings län med förfrågan om huruvida de ville vara med om att bilda länsförbund och efter att fått jakande svar från de flesta, beslöts att inbjuda dem till ett konstituerande möte den 1 dec., då de, med Gävleborgsförbundets arbetssätt som mönster, skola försöka få till stånd ett länsförbund.

Karlskoga F. K. P. R. har till ordf. återvalt fröken H. Forsgren. Den övriga styrelsen fick följande sammansättning: fru E.

var från sin utgångspunkt. Fru Rodhe betonade hemmets och miljöns inflytande för danandet och utvecklandet av flickans moderliga och allmänmänskliga egenskaper, lärarinnan fröken Widerberg talade om samarbetet mellan skolan och hemmet och skolans skyldighet att uppfostra flickorna till inte bara arbetsamhet utan även arbetsglädje, att ge dem en sund hygienisk och estetisk uppfattning, att lära dem reda sig själva, samt påpekade det socialt uppfostrande inflytande som jämlikheten i skolan bör ge åt flickor från olika hem. Slutligen kritiserade fru Backman nöjesbegäret, och vände sig då särskilt mot biograferna, som direkt motverka den sparsamhet och den sunda livsuppfattning man på alla andra håll strävar att bibringa de unga. — Efter en helt kort diskussion tackades inledarinnorna, och mötet var slut.

Kristinehamns F. K. P. R. hade årsmöte den 19 nov. Till ordförande efter fröken Hanna Unger, som undanbad sig återval, valdes fröken Sophie Broström, till sekr. fröken Elsa Lalin, till vice sekr. fröken Kerstin Carlson och till kassaförvaltare fröken Signe Otto. Revisorer blevo fruarna Mina Larsson och Elin Falk; suppleanter: fruarna Maria Hasselberg och Irene Andersson. Till centralstyrelsemedlem och suppleant utsågs ordföranden och vice ordföranden.

Linköpings F. K. P. R. höll den 12 nov. sitt årsmöte, varvid förekom styrelseval. Till ordförande omvaldes fröken Jenny Wallerstedt, till v. ordf. fröken Anna Lövendahl och till att beklåda övriga platser i styrelsen utsågs fru Maria Tollén, fröken Ada Arwedson, fröken Anna Vahlbeck och fru Eva Hanzén samt fröken Sigrig Tersmeden, den senare nyvald efter fru W. Sjödin, som undanbets sig återval.

Efter mötet hölls föredrag för allmänhe-

leanter. Vid sammanträdet beslöts att även under nästa år anordna en skolkökskurs för konfirmander, om lokal kan fritt erhållas av kommunen och bidrag till densamma från landstinget.

För *Lysekils* F. K. P. R:s räkning höll fru Anna Bugge Wicksell onsdagen den 20 nov. å Stadshotellet föredrag för ett 150-tal åhörare. Föredraget vann mycken anklag, och rösträttsfrågan har diskuterats ivrigt de sista dagarna. Föreningen har också fått flera nya medlemmar.

Malmö F. K. P. R. hade ordinarie årsmöte fredagen den 23 dennes. Det mycket talrikt besökta sammanträdet hölls under ordförandeskap av fröken Naemi Uddenberg. Först återvaldes de fyra avgående styrelseledamöterna: fröknarna Kellgren, Uddenberg, Pålsson och Cederberg. Till revisorer utsågs fru Söderström och fröken Holmgren med fröknarna Vimmermark och Lagerquist såsom suppleanter samt fröken Uddenberg till centralstyrelsemedlem med fröken Frank såsom suppleant. Efter förhandlingarna höll fru Malin Holmström-Ingers ett inledande, intressant föredrag om "Hemmets insats i barnets uppfostran", varefter följde en kort diskussion.

Melleruds F. K. P. R. hade till den 27 oktober anordnat offentligt möte, varvid föredrag hölls av föreningens ordförande fröken Mathilda Johnson. Vid därefter hållet föreningsmöte inträdde flera nya medlemmar i föreningen.

Motala F. K. P. R. hade den 17 nov. anordnat möte med föredrag av fil. d:r Gulli Petrini.

Norrahammars F. K. P. R. avhöll sitt ordinarie höstsammanträde tisdagen den 19 nov. Först behandlades en del cirkulär, och därefter valdes till centralstyrelsemedlem fru Alma Andersson och till suppleant fru Anna Swahn, båda omvalda. Därefter diskuterades frågan om bildande av ett länsförbund, föreningen uttalade sig för detsamma och till dess representant vid mötet i Jönköping utsågs ordföranden fru Alma Andersson.

Nyköpings F. K. P. R. hade den 15 nov. sammanträde i blåbandslokalen därstädes. Därvid valdes till ordförande fröken Anna Molin, till vice ordförande nyvaldes fru Elna Cullberg efter doktorinnan Bäckström, som av sagt sig, till sekreterare fröken Ingrid Örström, till kassaförvaltare fru Ester Kullberg, till vice sekr. fru Fogelgren samt till suppleant i styrelsen fröken Agda Ramenius. Revisorer blevo fröknarna Hilma Sebell och Helena Hartzell med fru Petersson som suppleant. Till medlem av centralstyrelsen utsågs fröken Molin med fröken Örström som suppleant. Föreningen beslöt att nästa termin söka anordna en matlagingskurs, om ej någon annan institution umgås med dylika planer och nödvändiga medel kunna anskaffas. Man diskuterade vidare möjligheten av att få till stånd en rösträttsklubb, enligt det förslag, som nyligen uttalades av fru Else Kleen vid hennes föredrag här. Med avseende på det stundande stadsfullmäktigevalet beslöts att kraftigt verka för att kvinnornas intressen där bli tillgodosedda.

Ronneby F. K. P. R. höll den 15 nov. ett talrikt besökt möte. Mötet fick sin särskilt festliga prägel därigenom att föreningen nu hade glädjen inviga sitt eget standar. Fru Tonning höll i anslutning härtill ett anförande, vari hon uppmanade dem, som fylka sig kring detta vackra standar i vitt och gult, att ständigt gå fram i renhetens och ljusets tecken. Härefter höll fru Frigga Carlberg ett föredrag över ämnet: "Rösträtt i ord och bild", som genom sin saktighet och humor väckte allmän tillfredsställelse. Efter föredraget, som livligt applåderades, hölls enskilt föreningsmöte, varvid val till styrelse företogs och omvaldes fru Augusta Tonning, fru Karin Norman, fröken Tilli Borg och fröken Hanna Norrman samt nyvaldes fröken Maja Hellström i stället för fröken Rebecka Svensson, som undanbets sig återval. Suppleanter blevo fru Vendela Wahlgren och fröken Elin Dahlman. Till revisorer valdes doktorinnan Anna Grönwall och fröken Mina Lindström, suppleant blev fröken Therese Schüssler. Till ledamot i centralstyrelsen valdes fru August Tonning och till suppleant fröken Tilli Borg.

Rönninge F. K. P. R. hade den 24 nov. sitt ordinarie höstsammanträde på salen "Mimer" i Tumba. Föreningen, som nu räknar ett 20-tal medlemmar, valde till ordförande fru M. Bolin, Rönninge, till övriga medlemmar i styrelsen fru B. Enberg och fröken M. Andersson samt till suppleanter fröknar E. Kindblad och L. Ringblom. Till revisorer utsågs fröknar H. Enberg, Rönninge och A. Molin, Tumba. Till medlem av centralstyrelsen valdes fru M. Bolin med

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

1 krona för 1913.

Presentkort till julen.

För att tillmötesgå dem av våra läsare, som önska ge **Rösträtt för Kvinnor** för nästa år i julkapp till sina vänner, tillhandahållas vackra presentkort kostnadsfritt å tidningens expedition, 6 Lästmakaregatan, Stockholm.

Prenumerationen verkställs av givaren på vanligt sätt genom posten. För å annan ort bosatta personer sker prenumerationen genom insändande av 1 kr. i postanvisning till postkontoret å denna ort med tydligt angivande å blanketten av emottagarens namn och adress samt namnet på tidningen och tiden som prenumerationen avser.

Genom presentkortet underrättas emottagaren att prenumerationen blivit verkställd.

Danielsson, v. ordf., fil. kand. fröken C. Lundh, sekr., fröken H. Hultin, v. sekr., fröken A. Westerdahl, skattn., fru K. Andrée samt fru R. Söhlman. Till revisorer valdes fruarna H. Larsson och E. Starek med fruarna H. Sjöstrand och M. Uddenberg till suppleanter.

Karlskrona F. K. P. R. hade den 15 nov. anordnat ett talrikt besökt föredrag av fru Anna Wicksell om äktenskapslagstiftningen. Föreläsarinnan genomgick de nu gällande lagarna och uppehöll sig särskilt vid frågan om mannens målsmanskap. Föredraget, som var genomdat av en varm och innerlig känsla för hem och familj, framfördes särdeles nobelt, och att publiken förstod att uppskatta det, visades genom de hjärtliga applåder, varmed det avtäckades.

Karlstads F. K. P. R. omvalde på sammanträde den 8 nov. till centralstyrelsemedlem fru Gerda Hellberg och till suppleant fru Greta Gullström. För övrigt: prenumurationslistor, kupongböcker, agitation, mobilisering.

Kristianstads F. K. P. R. höll sitt ordinarie årsmöte den 20 nov. Den officiella delen, varvid styrelse, revisorer och centralstyrelsemedlem återvaldes, var snart överstökad, och samkvämet började med en i hög grad senterad rösträttssång. Senare vidtog diskussion över ämnet: "Riktlinjer för flickors uppfostran", inledd av tre föreningsmedlemmar, vilka behandlade ämnet

ten av fru Else Kleen över ämnet "Mobilisering". Publiken, som med spänd uppmärksamhet åhörde det på samma gång väckande och roande föredraget, uppgick till över 200 personer. Efter föredraget anmälde sig flera nya medlemmar till inträde i föreningen.

Lunds F. K. P. R. omvalde på sammanträde den 19 nov. till styrelse fru Louise af Ekenstam, ordf., samt doc. d:r Hilma Borelius, fröken H. Hermann, professorskan Johanna Larsson, fröken G. Liljedahl, fröken Elna Persson och fru Anna Bugge Wicksell. Revisorer blevo de förutvarande, fru Anna Hilding Andersson och fröken Maja Berger med fröknarna Anna Lundborg och Hanna Möller som suppleanter. Till ombud i centralstyrelsen återvaldes d:r Hilma Borelius med fru Anna Bugge Wicksell som suppleant och till medlemmar i Skåneförbundets styrelse valdes fröknarna Elna Persson och Henriette Hermann med fröknarna Anna Lundborg och L. Weibull som suppleanter.

Ljusdals F. K. P. R. har å årsmöte den 19 nov. återvalt till styrelse: fru Andriette Hallgren, ordf., fru A. Thunborg, v. ordf., och nyvalt till sekr. fru Tekla Rehnström samt till vice sekr. fru Emilie Ivarsson. Kassör blev ånyo telegrafkommisariern Wilma Sundelius. Revisorer blevo fröknarna Nanny Bursell och Ellen Pettersson med fruarna A. Estberg och I. Öhrén som supp-

fru A. Wahlström till suppleant. Efter mötesförhandlingarnas slut var allmänt möte anordnat med föredrag över ämnet "Kvinnorna och samhällsfrågorna" av fru Ella Billing samt sång och musik. Trots det dåliga vädret hade ett 60-tal åhörare infunnit sig, vilka med varmt intresse lyssnade till såväl föredrag som musik och belönade båda delarna med livliga bifallsyttringar. Flera personer inskrevs i föreningen. Mötet leddes av fru M. Bolin.

Skara F. K. P. R. hade den 29 okt. sammanträde. Fru Velander redogjorde i kortet för röststrättsmötet i Skodsberg i juli, vars prolog, författad av Elsa Collin, upplästes, för sem. adj. Grönfeldts turné i länet 20 juli—5 aug. samt påpekade fru E. Kleens föredrag: "Mobilisering", vari kvinnorna uppmanas att energiskt verka för att Landsföreningens medlemsantal ökas. Vidare förekom diskussion om fördelningen av resekostnaderna för ombuden vid centralstyrelsemötena. Tvänne alternativ förelåg: att fördela dem efter medelvärde och efter medlemsantal. Man enade sig om att uttala sig för ett försök med det senare förslaget redan vid nästa centralstyrelsemöte. Ett av fru Bogren vackert och med fin musikalisk uppfattning utförd pianonummer avslöt det angenäma samkvämet.

Strängnäs F. K. P. R. hade tillsammans med Strängnäsrikets av Fredrika Bremerförbundet den 11 nov. ordnat en studiecirkel i drätselkammarens lokal. Lärarinnan fröken E. Haglund höll ett föredrag över ämnet Svenska riksdagen och fru Augusta Widebeck uppläste utdrag ur riksdagsprotokoll över debatten i prästeståndet ständsriksdagen 1862—63 vid behandling av C. J. Svenséns motion om kvinnors anställning i statens tjänst. Studiecirkeln var talrikt besökt, och intresset för vad som under aftonens lopp förekom synbart livligt.

Sundsvalls F. K. P. R. hade den 28 okt. sitt första sammanträde för hösten, varvid till diskussion upptogs frågan om föreningens ställning till det stundande stadsfullmäktigeval. Därefter höll fröken Elin Wahlquist ett längre, synnerligen intressant och med livligt bifall mottaget föredrag om kvinnornas röststrätsfråga, därvid hon refererade vad som hittills i detta hänseende blivit åtgjort samt de olika partiernas ställning till denna fråga.

Söderhamns F. K. P. R. hade den 11 nov. sitt första möte för hösten. Styrelsen, bestående av fröken M. Larsson, ordf., fruarna Hofverberg, v. ordf., A. Vallin, sekr., E. Pohlmann, kassör, och K. Gille, omvaldes, varjämte en styrelsesuppleant nyvaldes, fröken Ingeborg Igglund. Slutligen vidtog diskussion över ämnet "Ungdomens nöjesliv". Diskussionen inleddes av fru Gille, deltagandet i densamma var synnerligen livligt, och föreningen beslöt att sätta sig i förbindelse med andra kvinnoföreningar i samhället för att sedan gemensamt upptaga frågan till vidare behandling.

Sölvesborgs F. K. P. R. hade den 16 nov. anordnat offentligt möte. Fru Frigga Carlberg från Göteborg höll därvid ett intressant föredrag över ämnet: "Rösträtt i ord och bild." Efter föredraget visade tal. en hel del intressanta skioptikonbilder, dels ägnade att belysa sociala missförhållan-

den och de engelska suffragetternas rösträttskamp, dels återgivande i karrikatyrform en del kända motståndare till den kvinnliga rösträtten.

Efter föredraget höll föreningen sitt ordinarie möte, varvid till styrelse omvaldes fröknarna Ebba Hultqvist (ordf.) Helga Jeppsson, Anna Jönsson och Kristina Skarp samt nyvaldes fru Agnes Möllander. — Till medlem i centralstyrelsen valdes fröken Ebba Hultqvist med fröken Helga Jeppsson som suppleant.

Tranås F. K. P. R. hade den 18 nov. årsmöte. Sedan års- och revisionsberättelserna föredragits och styrelsen beviljats ansvarsfrihet, företogs val av styrelse, vartill utsågos fröken E. Albin, ordf., fru Lilly Kalén, v. ordf., fru Josefine Lundblad, sekreterare, fröken Gerda Skarin, kassör, och doktorinnan Elisabet Sandberg. Suppleanter blevo fröknarna Anna Nordling och E. Heimer. Till revisorer valdes fru Emy Sandberg och fröken Ella Scheutz. Till medlem av centralstyrelsen utsågs fröken Albin och till ombud vid länsrepresentationsmötet i Jönköping den 1 dec. fru Lilly Kalén. Därefter förekom ett utmärkt inledningsanförande över ämnet: "Kvinnan och arbetet" av fröken Albin. Därpå skulle ha följt diskussion av nämnda fråga, men, som tiden var långt framskriden, uppskötts densamma till ett följande sammanträde.

Trollhättans F. K. P. R. hade den 19 nov. ett offentligt föredrag av fru Annie Gunnarsson, som var stadd på föredragsturné i Älvsborgsförbundet. Fru G. vann många vänner, och man sade om henne, att hon talade "som en kvinna till kvinnor".

Den 21 hade föreningen sitt novembermöte, varvid de 6 styrelsemedlemmarna återvaldes och den 7:de, som avsåg sig, ersattes med fröken Anna Ägren. Nästa möte, som skall hållas den 5 december, skall anordnas som en julfest. Inkomsten av de arbeten, som förfärdigats på föreningens arbetsaftnar och sålts under hand, skall vid detta tillfälle överlämnas till föreningens agitationskassa.

Uddevalla F. K. P. R. hade den 19 nov. anordnat ett av omkring 150 åhörare besökt föredrag av fru Anna Wicksell. Tal. framhöll, att kvinnorna behövde politiskt rösträtt bl. a. därför, att under närmaste tiden så många för kvinnorna viktiga lagstiftningsförslag skola avgöras.

Tal. uttalade slutligen den förvisningen, att den kvinnliga politiska rösträtten snart skulle vara en verklighet, så att kvinnan äntligen skulle bli förklarad likvärdig med mannen samt få hjälpa till i arbetet för skapandet av ett bättre och fullkomligare samhälle.

F. K. P. R. valde vid därefter hållet sammanträde till medlem av centralstyrelsen fru Ingeborg Lychow med fru Hilma Kullgren som suppleant.

Varbergs F. K. P. R. hade den 7 nov. anordnat möte, varvid d:r Gulli Petrini höll föredrag över ämnet: "Kvinnans rösträtt och de sociala frågorna."

Vaxholms F. K. P. R. hade den 21 nov. sin andra samkvämsafton under hösten.

Friherrinnan Ebba Palmstierna höll därvid ett synnerligen gediget och upplysande föredrag om "Kvinnorösträtten i Finland och Skandinavien just nu". Samkvämet var mycket talrikt besökt, och fyra nya medlemmar anmälde sitt inträde i föreningen.

Visby F. K. P. R. hade ordinarie halvårsmöte under ledning av fru C. Bruce. Sedan ordföranden lämnat en översikt av det arbete, som på Gottland och i det övriga landet under senaste halvåret utförts för kvinnosakens främjande, meddelade hon, att den hittillsvarande styrelsen beslutat att i sin helhet söka befrielse från sina uppdrag för att föreningsmedlemmarna, i fall de av någon orsak ej vore nöjda med den hittillsvarande styrelsen, måtte genom nyval få lämpligare personer i styrelsen. Fruarna Hagstrand och Lundberg hade jämte fröken Vilna Christiansson inlämnat definitivt avsägelse. Övriga avgående styrelsemedlemmar voro fruarna Bruce, Klinterberg, Herlitz och Bolin. Till medlemmar i styrelsen valdes härpå genom slutomröstning fruarna Majken Klinterberg, Clara Bolin, Hilma Ahne Johansson, Anna Sjögren, Sigrid Herlitz, fröken Hermanna Arweson, och fru Bruce. Till ordförande valdes genom förnyad omröstning fru Sigrid Herlitz och till medlem i centralstyrelsen fru Bruce med fröken Vilna Christiansson till suppleant. Till revisorer utsågos fru Lindström och fröken Ingrid Melin med fröknarna Westberg och Akerman till ersättare.

Vänersborgs F. K. P. R. hade den 20 nov. anordnat ett föredrag av fru Annie Gunnarsson, som visade sig vara en utmärkt talarinna. Hon bemötte bl. a. med skärpa prof. Thyréns tal i riksdagen mot kvinnorösträtten. Livliga applåder lönade föredraget.

Västerås F. K. P. R. hade den 18 nov. sammanträde.

Till styrelse för 1913 omvaldes fruarna Nina Andersson, Ruth Edström, Ida Johansson, Helga Silverstolpe och fröknarna Emilie Bergström, Anna Lövgren och Hilda Pihlgren samt nyvaldes fru Sofia Asp och fröken Ester Kolmodin. Till ordförande valdes fru Nina Andersson efter fru Ida Johansson, som avsåg sig uppdraget. Revisorer blevo fru Märta Björkman och fröken Anna Stenström med fröken Signe Hammarskiöld och Frédérique Enequist som suppleanter.

Till centralstyrelsemedlem valdes fru Nina Andersson med fru Ruth Edström som suppleant.

Ångelholms F. K. P. R:s fest å Folkets hus blev en synnerligen lyckad tillställning. Salen var tät besatt, och den i alla avseenden trevligt arrangerade festen torde lämnat ett gott utbyte.

Örebro F. K. P. R. har till ordförande valt fru Elsa Perselli efter fru Hjelmquist, som avsåg sig. Övriga styrelseledamöter äro v. ordf. fru Siri Forssell, sekr. fru Ebba Sjölin, v. sekr. fru Josefine Smith, kassaförvaltare fru Anni Vallström, fröken Hanna Lindberg, fru Maria Hammarlund. Ersättare: fru Elisabeth Lindgren och fröken Laura Ruckman.

Meddelanden från V. U.

1. Ett förgäfligt tryckfel har insmugit sig i bilagan till cirkulär n:r 90. I inledningen står: "Sedan kvinnornas rösträtsfråga numera varit föremål för en kungl. proposition och två gånger antagits av Andra kammaren" etc. Bör stå: *tre* gånger antagits av Andra kammaren.

2. F. K. P. R:s ordförande påminnas om cirkulär n:r 90 punkt 7. Meddelanden rörande stadsfullmäktigevalen avsedda för nästa nummer av R. f. K. böra vara insända före den 7 december. Alla meddelanden avsedda för tryckning böra skrivas endast på ena sidan av papperet.

3. De i bilagan till cirkulär n:r 90 omnämnda rösträttsbrevkortet och agitationsmärkena utkomma i mitten av december. Det mycket tilltalande brev kortet, som är ritat av fröken Ebba Mannerberg, framställer en ung studentska med en rösträttsfana anförande ett tåg av kvinnor. På den i december utkommande upplagan står God jul och Gott nytt år. Rösträttsmärket i de internationella rösträttsfrågorna gult och vitt är komponerat av fröken Astrid Lilienberg och framställer Rättvisan. Det bär inskriptionen Rösträtt för Kvinnor. Ingen rösträttskvinna bör underlåta att sända sina jul- och nyårsönskingar på rösträttskortet. Det vackra märket bör icke saknas på en enda julförsändelse. (Får dock icke äsättas brev kort till utlandet.) Se vidare annons i dagens nummer.

Kongresstrycket.

Som känt, beslöts på förslag av under-tecknad vid innevarande års centralstyrelsemöte att ovannämnda tryck skulle utgivas i svensk översättning, varvid jag förband mig att bekosta översättningen. Denna förelag färdig redan i våras, men be-fanns tarva en genomgripande revision, vadan utgivandet fördröjts. Genom överenskommelse med V. U. har jag nu i egen-skap av vid centralstyrelsemötet utsedd "enmanskommitté" övertagit utgivandet av publikationen samt den därmed förenade ekonomiska risken. I följd härav får jag härmed göra kunnigt, att 1911 års kongresstryck i svensk översättning utkommer under första hälften av instundande december månad och kan rekvideras direkt hos mig till ett pris av 50 öre pr ex., med tillägg av postporto.

En del uteslutningar har jag företagit såsom t. ex. av Selma Lagerlöfs och mrs Catts tal, tillgängliga som de varit och äro i särtryck. Så ock en del namn och annat, av intresse blott under kongressdagarna.

Strängnäs d. 22 nov. 1912.

Augusta Widebeck.

De engelska kvinnornas nationalförbund har vid möte den 20 november på ett kraftigt och avgörande sätt uttalat sig för kvinnans rösträtt.

De engelska kvinnornas rösträttsgeneraler.

Hos Mrs Fawcett och Mrs Pankhurst. London i okt.

Kvinnorösträttens sak är för evigt förklarad genom suffragetternas uppträdande, hör man folk säga här ute. De ha själva fördärvat sin sak och fått alla emot sig.

Ett argument framfört med kraft gör alltid intryck, även om dess förfäktare icke nedlåter sig till att ge skäl för sin åsikt. Är kvinnorösträtten i England verkligen hämmad i sin utveckling genom vårens och sommarens våldsamerheter, frågade jag mig ovillkorligt, då jag for till juris doktor Mrs Fawcett, ordförande i *the National Union of Women's Suffrage Societies*, en organisation, som har mer än namnet gemensamt med vår L. K. P. R. N. U. W. S. S. rymmer inom sig mellan 3 och 400 föreningar och har arbetat oförtrutet sedan 1867, interpellat, utfört po-

litiskt grovarbete vid valen, hållit möten, med ett ord sökt att åstadkomma ett uppfostrand och förberedande arbete för att förtjäna rösträtten. Generalen för de laglydiga rösträttskvinnorna bor i den lugna och förnåma trakten väster om British Museum. När man kommer till henne, träder man in i en engelsk gentlewomans hem. Blankpolerad mahogny, skinande mässing, gammalt silver och porslin, tjänstefolk som andar. Te vid en flammande koleld, och fönsterna öppna mot en Londonträdgård med en skälvande platan. Intrycket av Mrs Fawcetts kloka, fina personlighet blir förhöjt av denna omgivning; hos henne finns någonting koncentrerat engelskt, någonting av upplyst frisinna medelklass, som varit landets ryggrad under decennierna. Mrs Fawcett var gift med chefen för Englands postverk Henry Fawcett, den kände blinde parlamentsledamoten, vilkens lyte gjorde hans framstående egenskaper ännu mera påtagliga.

Den ängsliga fråga om kvinnorösträttens förlorade sak, som jag berett-

mig på att framställa, dör bort inför Mrs Fawcetts lugna överlägsenhet.

Situationen? Ni vet väl, att regeringen förlorade sina platser vid fyllnadsvalen i Midlothian och Crewe? Midlothian som är liberalernas gamla fäste sedan Gladstones dagar. Vi understödde arbetarepartiets kandidat och fastän vi ej fingo honom vald, bidrogo vi dock kraftigt till regeringens nederlag. Det hör till vår nya valpolitik sedan i maj att understöddja det parti som har kvinnorösträtten på sitt program. Både unionistpartiet och det liberala partiet erkände betydelsen av kvinnornas arbete vid valen, och en av unionisternas ledare blev så imponerad, att han sade sig vilja sätta in hela sitt inflytande på att förmå det skotska unionistpartiet att uppta en modifierad form av kvinnorösträtt på sitt program.

Vilket öde, som kommer att möta kvinnorösträtten under denna nu pågående parlamentssession, vägrar Mrs Fawcett att profetera om. Man kan hoppas på ett tilläggsförslag om röst-rätt för kvinnliga householders till re-

geringens reformbill för allmän rösträtt för män vid uppnådda tjuguetår, men hur långt denna bill kan tillåtas komma i parlamentet, är omöjligt att förutsäga.

Men vad Mrs Fawcett vet med bergfast säkerhet är, att alla segrar som kvinnorna vunnit, ha de fått på laglydnadens väg. Steg för steg ha de under femtio år erövrat den ena of-fentliga befattningen efter den andra, och kvinnosaken, som nu tillspetsat sina krav i rösträtten, har inom lagens gränser tagit alla sina positioner. Dess fiender kunna icke slå den i öppen strid, men de ha gjort allt för att förhåla frågan. Suffragetternas kampmetod har endast resulterat i att förliknings-billen föll, ty det var huvudsakligen tack vare den olyckliga fönsterinslagningen i början på mars, som vi gingo miste om den billen. Det var svåra dagar. Från våra egna led kom det värsta motståndet, och det var icke gott att veta hur man skulle handla. Jag vet icke, om vi gjorde det rätta, men nog försökte vi. En hjälp i att icke döma suffragetterna fingo vi i den

Litet om agitationen i Danmark.

Liksom i Sverige äro nu även i Danmark rösträttsföreningarna spridda över hela landet, och liksom här söker man även där att åstadkomma flera F. K. P. R. och att öka såväl medlemsantalet som livaktigheten i de redan befintliga.

För detta ändamål är landet indelat i 30 kretsar. Föreningarna själva välja sin kretsordförande, liksom de svenska F. K. P. R. välja sin länsförbundsordförande, vilkens huvuduppgift är att utvidga agitationen genom nya föreningar och genom att upprätthålla förbindelsen mellan de gamla. Bland använda agitationsmedel må nämnas t. ex. från Køge, att där valdes ett agitationsutskott på fyra personer, som skriftligen eller muntligen vände sig till allmänt intresserade män och kvinnor i omkringliggande byar och bad dem att jämte grannar, vänner och bekanta möta dem en bestämd dag för att tala om möjligheten av att bilda en F. K. P. R.

Vid dessa privata sammankomster utsågs en kommitté att förbereda ett offentligt möte, vartill agitationsutskottet anskaffat en gratis talare. Efter mötet och eventuell diskussion valdes en styrelse, som i regel bestod av den nedsatta kommittén. Och därmed var den nya föreningen flygfärdig.

Från Randers skrives att kretsen avhåller 2-3 serier sammanhängande föredrag årligen, betalade av föreningarna och arrangerade av kretsordföranden.

Kretsmötena anses ha stor betydelse för agitationen, ty vid sådana sammankomster lär man känna varandra, de enskilda föreningarna bli genom det gemensamma arbetet en helhet, vars glädje och motgång de dela och bära med varandra.

En medlem skriver, att hon lade generalstabens karta framför sig och satte röda prickar på de folkrikaste ställena på cirka en mils avstånd från varandra. Dessa prickar kallade hon "blivande föreningar". Genom lokalbladen kände hon namnen på de kvinnor, som var i sin socken stodo i spetsen för välgörenhetsarbete eller annat. Hon utgick från att just dessa kvinnor ägde det plus av andlig livskraft, intresse och förmåga, som behövdes för att leda en rörelse. Hon skrev ingående till dem alla om Landsförbundets ändamål och frågade om de ville hjälpa till att bilda en förening på sin ort. Ibland fick hon skriva till ett tjugotal kvinnor, innan hon fann den jakande. För att undvika utgifter vände hon sig så till någon förening på orten, t. ex. föredrags- eller ungdoms- eller politisk förening med tillbud att gratis sända en talare, som skulle berätta om den rörelse, som arbetade

för att skaffa kvinnorna rösträtt. I gengäld skulle då föreningen bekosta lokal och annonser och göra mötet offentligt utan inträdesavgift. På detta sätt lyckades man få till stånd föreningar på alla de röda prickarna utan att belasta Landsförbundet med andra utgifter än talarens resa.

En mycket verksam form av agitation har husagitationen visat sig vara. Under sommaren ha en del rösträttskvinnor cyklat från dörr till dörr på landet och talat övertygande ord till alla de träffat, både män och kvinnor, och därigenom vunnit många nya medlemmar. Även i städerna har husagitationen visat sig vara ett förtäffligt medel, förutsatt att den sker med takt. Från föreningen i Kallundborg berättas, att den tillsatte en kommitté på sexton personer, som förklarade sig villiga till husagitation. Dessa sexton valde bland sig en tremannaredaktion, som skrev ett uttalande i brevform, undertecknat med samtliga agitatorers namn, och utsände det till personer, som troddes kunna vinnas. Nederst stod: "Om ett par dagar kommer en medlem av härvarande rösträttsförening för att tala med er om saken." Den som fann ett sådant besök obehagligt, kunde då undanbesiga sig det. Ingen gjorde emellertid detta. Mellan 170 och 180 brev utsändes, och efter skedd husagitation, som varade sex dagar, hade man vunnit 140 nya medlemmar!

Efter denna husagitation har Kallundborgs F. K. P. R. vuxit sig stor och stark, och man rekommenderar därifrån livligt metoden.

Vid Landsförbundets delegerademöte i Vejen i juli mottogs med värme ett förslag att Landsförbundet skulle hänvända sig till landets folkhögskolor med tillbud att sända dem en kvinnlig talare, som skulle uppehålla sig tre dagar vid skolan och därvid hålla ett par föredrag samt besvara frågor rörande rösträttsaken. En begäran om att även hushållsskolorna måtte komma i åtanke beviljades genast.

Vid Landsförbundets årsmöten brukar anordnas tombola för att stärka agitationskassan. Över ett hundratal skänkta vackra handarbeten utgjorde i år vinsterna, och tombolan inbragte 300 kr.

A. M. H.

Stockholms F. K. P. R. sammanträdde den 25 nov., varvid förrättades val av centralstyrelsemedlemmar, som på annat ställe i tidningen omnämnes. Vidare behandlades bilagan till cirkulär n:r 90, och beslöt föreningen att ansluta sig till V. U:s förslag. Ett förslag till ändring av § 2 i Stockholmsföreningens stadgar bordlades. Slutligen beslöts att de nya medlemmar, som efter den 25 nov. anmälde sitt inträde i föreningen, skulle få göra detta mot en avgift av 35 öre, varjämte årsavgiften för 1913, 1 kr., redan nu skulle kunna upptagas.

oerhörd hårda behandling som regeringen lät dem undergå. Att behandla dem som grova brottslingar, när deras uppsåt i alla fall var upphöjt, var ett ödesdigert misstag. De konstitutionella rösträttskvinnornas uppgift ligger nu delvis i att påpeka, att då rättvisan allt för länge undanhålles en sak, som i sig själv är god, blir följden ovillkorligen revolutionära utbrott. Att undertrycka dem är intet botemedel. Asquith sade för en tid sedan: "Stor är magiken hos fria institutioner." Det vore önskligt, att han ville försöka den magiken i kvinnans sak.

Mrs Fawcett har talat allvarligt om en fråga, vars lösning är en del av hennes livsverk. Nu slår hon om och visar sin humoristiska sida. Hon berättar om en högt uppsatt engelsk dam, medlem av den konservativa rösträttsföreningen Conservative and Unionist Women's Franchise Association, som ombord på sin jakt såg tyske kejsaren som gäst och som försökte intressera honom för kvinnorösträtten. Mrs F. är mycket road av tanken på kombinationen kejsar Wilhelm

och kvinnorösträtt. Det förljades, att drottning Mary är ganska intresserad av saken, fast hennes ställning förbjuder henne att visa sina sympatier.

Mrs Fawcetts man, the Postmaster General, var John Stuart Mills personlige vän, så var också doktor Pankhurst, den framstående juristen i Manchester, vilkens maka för befälet över suffragetterna. De revolutionära engelska rösträttskvinnornas general arbetade under en lång följd av år, innan hon blev suffragettledare, i fattigvårdens tjänst som Poor Law Guardian, och hon har fött och uppfostrat, delvis ensam, ty hon blev tidigt änka, en son och tre döttrar. Vare detta sagt som förmildrande omständighet, som det oupplysta manliga intellektet skulle kalla det.

Det ligger ett svalg befäst mellan Mrs Fawcett och Mrs Pankhurst, men det är ändå icke omöjligt att de en dag komma att förenas. Den dag, då de vunnit vad de kämpa för med så vitt skilda medel. Deras temperament, deras erfarenheter i livet om de olika vägar de slagit in på, ha fört dem åt var

Rösträttsklubben i Stockholm.

hade sitt första sammanträde den 18 nov. kl. 8.30 e. m. å Kvinnliga kontorist- och expeditföreningens lokal, Jakobsgratan 20, som var besökt av så många den kunde rymma och litet till. Den bästa stämning rådde hela kvällen, och det föreföll som om detta försök att utan alla former och all den apparat, som medföljer en vanlig förening, samla rösträttskvinnorna till en stunds sällskaplig samvaro och samspråk, utfallit synnerligen lyckat. Trots att ingen underhållning planerats på förhand, kom sådan ej att saknas. Fru Kleen redogjorde för hur hon tänkt sig klubben som en helt informell sammanslutning utan styrelse och utan något en gång för alla fastslaget arbetsätt — den enda oundvikliga styrelsemedlemmen ansågs vara kassaförvaltaren, till vilken post fröken Hillelson valdes, varjämte fem klubbmedlemmar åtog sig att tillsammans med fru Kleen vara värdinnor för klubben. Vidare talade fröken Bergman om den stora rösträttssegern i Amerika, fru Boheman om erfarenheter från höstens samhällskurser, och fröken Åbergsson redogjorde för kvinnornas ställning i det nya folkpensioneringsförslaget.

Nästa sammanträde hålles tisdagen den 3 december, samma lokal och tid. Alla äro välkomna. Inträdesavgiften är 15 öre, och te och smörgåsar serveras mot en billig avgift.

Kvinnornas eget stridsrop.

I ett vänligt omnämnande av vår tidning säger Karlstads-Tidningen i ett nyligen hitkommet nummer:

Kvinnornas eget "stridsrop", tidningen "Rösträtt för Kvinnor", har anordnat provprenumeration för årets sista kvartal till det billiga priset av 25 öre. För varje medlem av en F. K. P. R., som ej redan abonnerat på tidningen, är det naturligtvis en enkel skyldighet att fortast möjligt göra det. Men alla något så när vakna kvinnor, som ännu ej kommit att sluta sig till rösträttskvinnornas led, borde ej försumma detta tillfälle att göra bekantskap med den svenska rösträttsrörelsen genom dess eget språkrör ut till världen. De skola med förvåning finna, att denna lilla tidning — från alla håll berömd för det utmärkte sätt, varpå den redigeras, och ytterst populär bland sin läsekrets — inte alls är torr, utan en riktigt underhållande och omväxlande läsning, där skönlitterära bidrag och kåserier rikligt lätta upp det tyngre godset. Varje nummer av tidningen — det kommer två i månaden — är fullt av gott stridshumor, av värme, kraft och energi. Kvinnorna borde helst alla var och en på sitt postkontor för en 25-öring försäkra sig om så mycket gott nu i höstrusket.

Till Julen.

L. K. P. R:s Agitationsmärke

avsett att åsättas brev och andra postförsändelser utkommer andra veckan i december.

Säljes i perforerade kartor om 50 st. à 1 krona plus porto.

Rösträttsbrevkort.

L. K. P. R:s nya julkort 10 öre pr st., 1 kr. pr 12 st.

Brevkort med porträtt och uttalanden av kända förkämpar för kvinnans politiska rösträtt:

Ser. I utgiven av Göteborgs F. K. P. R.

5 öre pr st.; 50 öre pr 12 st.

» II » » Uppsala F. K. P. R.

10 öre pr st.; 1 kr. pr 12 st.

» III » » Paul Heckschers förlag.

10 öre pr st.; 1 kr. pr 12 st.

» Hand i hand », utgivet av Skara F. K. P. R.

5 öre pr st.; 20 proc. rabatt vid köp av minst 50.

Rösträttsspelet.

Det till kongressen 1911 utgivna Rösträttsspelet med porträtt av inom rösträttsrörelsen kända personer, vilket kostat 1 kr., säljes till julen för 50 öre.

L. K. P. R:s Expedition,

6 Lästmakaregatan, Stockholm.

Kristina Gyllenstiernas staty

avtäcktes den 16 nov. på yttre borggården till Stockholms slott i närvaro av den kungliga familjen, regeringens medlemmar, överståthållaren m. fl. Statyn framställer Kristina Gyllenstierna som hon träder fram på slottsvallarna för att taga försvaret i sin hand. Högtidstalet hölls av statykommitténs v. ordf., fru Lizinka Dyrssen, och efter dettas slut bjöd konungen täckelset falla. Härpå följde fanfarer, varefter en sångkör utförde "Hör oss Svea" och "Stå stark". Vid statyn nedlades kransar från en hel del nationella föreningar, bland dem Svenska kvinnornas nationalförbund. — På aftonen hade Föreningen för Stockholms fasta försvar anordnat en festföreställning på Svenska teatern.

Kvinnlig stadsfullmäktig i Alingsås. Vid den 25 nov. förrättad ny sammanräkning har till stadsfullmäktig efter den från staden avflyttade redaktör Borgstrand utsetts första lärarinnan vid samskolan fröken Louise Lindstedt, som således blivit stadens första kvinnliga stadsfullmäktig. Fröken Lindstedt var uppförd på moderata valmansgruppens lista.

sitt håll. De äro olika som eld och vatten, Mrs Pankhurst har oron i blodet, och hon har med berätt mod sått vind, fast hon visste, att hon skulle skörda storm.

Som Poor Law Guardian under flera år, som agitator i ett politiskt parti, har hon fått den rikaste erfarenhet av det sociala onda och av bristerna i de politiska organisationerna. Omöjligheten att nå några resultat på petitionernas väg drev henne in i den våldsamma agitationen. Hon fann en oändlig sympati hos alla lagstiftande för de behjärtansvärda fall, som hon lade fram för dem. De medgävo villigt, att lagarna för kvinnor och barn hade stora och svåra brister, men där stannade saken.

"Gärningar, icke ord!" lärde sig Mrs Pankhurst snart att begära. Suffragetternas förening, *Women's Social and Political Union* stiftades 1903 och det är allom bekant, att några fönsterinslagningar icke företogs förrän i våras. De första suffragetterna började med att framställa frågor på valmöten på den därtill anslagna tiden — och

blevo utkastade. Ute på gatan höll miss Christabel Pankhurst sitt första offentliga tal till en nyfiken folkhop, häktades och dömdes till en veckas fängelse. Detta var suffragetternas elddop. Efter den stunden började de gå till politiska möten och framställa frågor under talen — en vanlig taktik från männens sida —, och då de hindrades att komma in, gömde de sig, som man torde komma ihåg, på alla upptänkliga ställen i möteslokalerna.

Tidningarna försökte först att tuga ihjäl suffragetterna, men när dessa icke dess mindre fortforo att existera och tillväxte i antal, upptog pressen taktiken med förlöjligande och förvridande af fakta. Det var en tacksam uppgift, ty suffragetterna äro till den grad övertygade om det heliga allvaret i sin sak, till den grad fyllda av offervillighet, att de för den oinvidge måste verka galna liksom de första kristna. Rösträtten är för dem vad evangeliet var för Kristi första efterföljare, varken mer eller mindre. De låta slita sig i stycken för rösträtten. Pressens ståndpunkt till suffragetterna tycks

Kvinnorösträttens riksdagshistoria.

Av Gulli Petrini.

XI. 1910. Hr Lindhagens interpellation och hr Östbergs skattemotion.

Vid 1910 års riksdag förekommo inga motioner om kvinnans rösträtt. Avslagsyrkandet året förut hade ju framför allt motiverats med, att utredningen borde inväntas. Och i förhoppning på att denna påginge och kunde bli avslutad till 1911 års riksdag — den sista i perioden — lät man frågan tillslut vidare vila. Men så började underliga rykten gå, om vad allt regeringen tänkte utreda, och hr Lindhagen, som forskat i ärendet och misstänkte det värsta, fann sig föranlåten att till statsminister Lindman framställa en interpellation med följande spörsmål:

1) Vilket öde vilar för närvarande över den igångsatta utredningen om kvinnornas politiska rösträtt och vilka ämnen anses av regeringen ännu kunna och böra utforskas utöver dem, som belysts genom den i ämnet redan publicerade statistiska utredningen?

2) Behjartar regeringen angelägenheten, att förevarande utredning må så snart som möjligt fullbordas, och finnes utsikt att dess igångsatta fortsättning måhända avskrivs såsom obehövlig, eller åtminstone rimligen begränsas och i varje fall före detta års utgång bringas till avslutning?

Hr Lindman besvarade interpellationen genom att påpeka, att riksdagen begärt en *allsidig* utredning, och att man ännu ej medhunnit mer än en redan år 1908 överlämnad statistisk utredning, som blott gällde det antal kvinnor, som skulle kunna med de ena eller andra rösträttsgrunderna komma i besittning av politisk rösträtt. Därför hade man nu igångsatt en annan utredning, vilken avsåg att utröna, dels vilka grunderna i de länder, där kvinnornas rösträtt är införd, voro för denna rösträtts utövande, och vilka verkningar man kunnat finna därav. Vidare betonade han att utredningen påginge och bedrevs med så stor skyndsamt som möjligt. Hr Lindhagen tackade visserligen för svaret, men fann icke detta vara så fullständigt, som man skulle önskat sig. Han tyckte, att den utredning som igångsatts var alltför vidlyftig i synnerhet i vad det gällde erfarenheterna från andra länder. Grunderna för rösträtten där kunde ju vara ganska intressanta att erfara, men att söka utreda verkningarna vore väl alltför vanskligt. Särskilt ville hr Lindhagen ha reda på vilka verkningar, som skulle utredas, emedan han hört på Statistiska centralbyrån, att man där tänkte ta reda på, om införandet av kvinnans rösträtt

i Australien och Amerika medfört någon minskning i äktenskapsfrekvensen och nativiteten. Hr Lindhagen frågade därför, om det verkligen var hr Lindmans mening att söka åstadkomma en så herostratisk utredning, som endast skulle väcka ett outsläckt löje. Äktenskapsfrekvens och nativitet vore ju i starkt sjunkande i Sverige, fast kvinnorna inte hade rösträtt där. Slutligen ville interpellanten ha svar på, om utredningen kunde bli färdig före årets slut. Han visste att grunderna skulle utredas av professorerna i statsrätt i Uppsala, men inte om han fått sig någon viss tid förelagd för sitt uppdrag. På Statistiska centralbyrån, där man skulle ta hand om verkningarna, hade man inte haft tid att börja med saken än. Detta vore dock icke att bedriva saken "med så stor skyndsamt som möjligt". Andra frågor behövde inte så långsamma utredningar, men när det gällde kvinnans politiska rösträtt, funnes ingen gräns för vad männen och samhället behöva i fråga om utredningar och garantier. Hr Pettersson i Södertälje påpekade likaledes, att utredningen av verkningarna vore onödig, då den omöjligt kunde leda till några oomtvistligen säkra resultat och beklagade, att statsministern inte kunde ge någon upplysning om, när utredningen skulle bli slutförd, då tiotusentals svenska medborgare med otålighet väntade på, att riksdagens löfte av år 1906 skulle bli uppfyllt. Då hr Lindman inte såg ut att vilja svara något mer, vände sig hr Lindhagen ännu en gång till honom och frågade, om han verkligen tyckte, att utredningen om äktenskapsfrekvensen och nativiteten borde äga rum. Hr Lindman fann sig då till sist föranlåten att svara härför, fast han tyckte, att det var aggressivt av hr Lindhagen, "då han rent av ville söka köra upp mig från min plats för att få svar på frågor, som han ansåg sig icke ha fått något svar på". För resten kunde han inte förstå, varför hr Lindhagen kom med frågor, då han hade reda på saken förut. Utredningen skulle ju vara *allsidig*, och hr Lindhagen skämtade visserligen över äktenskapsfrekvensen och nativiteten, men hr Lindman tyckte, att deras sjunkande inte var något att skratta åt. Med siffror påvisade han därefter, att både äktenskapsfrekvensen och nativitet voro särdeles låga i Sverige. Vad professor Reuterskiöld beträffade, vore det inte klokt att ålägga en vetenskaps-

man att ha en utredning färdig till en viss dag. Härtill svarade frih. Palmstierna, att äktenskapsfrekvensen inte berodde på, om kvinnan röstade vart tredje år, utan det vore ett ekonomiskt spörsmål av socialdemokratisk natur, och dess sjunkande borde föranleda hr statsministern till allvarliga ansträngningar i helt annan riktning. För övrigt fann han, att hr statsministerns yttrande givit vid handen ett bristande intresse för hela denna stora fråga. Hr Lindhagen försökte göra klart för hr Lindman, att han också ansåg den sjunkande äktenskapsfrekvensen och nativiteten för en högst allvarlig fråga — det var bara sammanställningen med kvinnans rösträtt som var löjlig. Han tyckte för sin del, att man gott kunde förelägga t. o. m. en så hög person som en professor att göra en utredning färdig till en viss tid, men regeringen saknade fullkomligt intresse för denna sak. Hr Branting hade samma uppfattning och jämförde den långsamhet, varmed denna utredning bedrevs, med den iver regeringen visat, då den upplöste arbetsavtalslagstiftningskommittén, för att fortare få fram ett lagförslag i denna fråga. Hr Lindman protesterade mot slutsatsen, att regeringen intet intresse hade för saken och frågade: "Vill hr Branting, att jag skall upplösa Statistiska centralbyrån, och att jag skall upplösa professor Reuterskiöld också?" Debatten slutade med ett mycket häftigt replikskifte angående regeringens intresse för kvinnans rösträtt och framför allt angående vilka intressen som förmått regeringen att upplösa avtalslagstiftningskommittén, varvid hr Lindman beskyllde hr Branting, och hr Lindhagen hr Lindman för att tala osanning.

Trots regeringens försäkran om sitt intresse för kvinnornas rösträttsfråga ansågo kvinnorna, att den igångsatta utredningen om äktenskapsfrekvensen och nativiteten i Australien och Amerika var förhållningspolitik, och en mängd protestresolutioner häremot antogs vid möten anordnade av F. K. P. R.

Mot slutet av riksdagen upptäckte kvinnorna att ett angrepp förbereddes mot en del av deras redan vunna rättigheter. Som förut omtalats var det först vid centralstyrelsemötet i Jönköping i jan. 1910 som det av fru Anna Wicksell påpekades, att en gift kvinna, vilkens man har kommunal rösträtt, enligt de nya kommunallagarna själv kan få rösträtt, om hon deklarerar för en obetydlig inkomst. Kvinnorna voro förtjusta över upptäckten, och satte i gång en livlig agitation för att upplysa de gifta kvinnorna om för-

hållandet, och förmå dem att skaffa sig egna inkomster och deklarerera för dem. Regeringens medlemmar förklarade emellertid, att detta inte var någon ny "upptäckt" alls, de hade hela tiden insett rätta förhållandet, och lagarna voro tillkomna för att giva den gifta kvinnan ökade rättigheter. Men det fanns tydligen åtskilliga andra som inte begripit saken lika bra, då lagen stiftades, och som inte voro så alldeles belättna med upptäckten.

Detta år behandlades vid riksdagen en kungl. proposition om förändrad skattelagstiftning. Bland de motioner, som med anledning härav framkommit, fanns också en av hr Johan Östberg, som handlade om beviljningen och där det fanns instucket utan motivering ett förslag till ändring av beviljningsförfordningen så lydande:

"Inkomst taxeras i jämna hundratal kronor, så att överskjutande belopp, som icke uppgår till fullt hundratal bortfaller. Inkomst som understiger 200 kronor taxeras icke i något fall."

Detta innebar ju att stryka ett streck över de gifta kvinnornas — åtminstone för dem nyupptäckta — möjligheter, innan de ännu hunnit använda dem. Ingen hustru skulle, om detta förslag ginge igenom, få rösträtt, såvida hennes privata inkomst icke uppginge till 200 kr. Alla hustrur, som huvudsakligen ägnade sig åt hemmet, skulle bli utslutna, utom i de fall, då de hade en tillräckligt stor egendom under egen förvaltning. Bevillningsutskottet generade sig inte för att vilja ändra en lag, som antagits blott två år förut, utan tillstyrkte förslaget; man höll väl inte alltför strängt på, att riksdagen verkligen då begripit vad det var frågan om. Utskottet ansåg t. o. m. att det var riktigt att det genom detta stadgande skulle "förebyggas, att gift kvinna, som deklarerat inkomst understigande 200 kronor, skulle därest inkomsten rättligen varit från mannens förvaltning undantagen, bliva för densamma särskilt taxerad och till följd härav även erhålla kommunal rösträtt". Mot utskottets beslut reserverade sig hrr Karlsson i Göteborg, Branting, Bonde, Kvarnzelius, Olofsson och Kobb, vilken ansågo att detta nya moment icke bort intagas i förslaget.

RYNKTIKTUR

Majorskan Edmann

borttager rynkor och pormaskar. Har en underbar förmåga att föryngrar och försköna, ty hyn blir skär och genomskinlig. Anses vara det yppersta medel i sitt slag. I parti och minut i

FRANSKA PARFYMMAGASINET

Hovleverantör

21 Drottninggatan 21, Stockholm

☛ samt i förnämsta Parfymaffärer. ☛

också ha något med de första kristna att skaffa, men påminner mest om historien om den fromma modern, som visade sitt lilla barn en bild av en romersk cirkus, där lejonen sönderslita kristna martyrer. Det oskuldsfulla barnet sade i sin enfald: "Titta, mamma, där är ett stackars lejon, som inte fått någon kristen!"

Mrs Pankhurst har inte många minuter att ägna åt en främmande nyfiken journalist, men jag får i alla fall tala ett par ord vid henne i suffragetternas nya, rymliga lokal vid Kingsway. Hon har nyligen återkommit från en tids vila i Frankrike, men det nervöst spända uttrycket i hennes ansikte talar icke om utvilade nerver. Fängelset, hungerstrejken och alla omsorger för en ständigt växande rörelse ha märkt henne. Men hennes skiftande, intelligent ansikte uttrycker så mycket kvinnlig energi, att man glömmer överansträngningen. En klok kvinna, som lidit mycket, sådan ser Mrs Pankhurst ut, af fanatikern varken ser eller hör man något.

I höst efter Lloyd George's möte i

Wales, säger Mrs Pankhurst, då två suffragetter nära nog lynchades av hopen, är det första gången, som tidningarna innehållit en sannfärdig berättelse av vad som tilldragit sig. Men pressens vanställda skildringar ha i många fall verkat motsatsen mot vad som avsågs. Folk ha börjat undra över om tidningarnas uppgifter verkligen kunde vara sanna, ha övertygat sig om deras oriktighet och fått sympati för oss i stället. Många ha därigenom kommit till oss.

Med rörelse talar Mrs Pankhurst om de kvinnor, som ställt sig i suffragetternas led.

— Jag har alltid trott på kvinnorna, säger hon varmt, men att de ägde en sådan fond av obrukad kraft, att de voro i stånd till ett sådant hjältemod som de visat, det anade jag aldrig. De upptrada mot rasande folkhoppar med ett änglalikt leende på läpparna, de veta vad de gå till mötes och ändå gå de. Jag skall aldrig glömma en kvinna jag såg på ett stormigt möte, jag minns hennes uttryck snarare än hennes ansikte. Då jag frågade henne

hur hon fått mod att upptrada, som hon gjorde, svarade hon: "Jag tänkte på Mary Leigh och på den vita slavhandeln, och så fick jag kraft."

— Folk säger så ofta till oss, fortsätter Mrs Pankhurst, då hennes röst blivit stadig igen, varför framkallar ni de sämsta instinkterna hos mannen, varför låter ni honom icke vara i fred på hans möten? Men jag svarar: Den djuriska instinkten finns där alldeles under ytan, det behövs en obetydlighet för att den skall komma i dagen. Är det då icke bättre, att folk får se den och döma den. Det är samma instinkt som tar sig uttryck i vita slavhandeln och alla de ohyggligheter som vanställa vårt samhälle i England, och den måste tåmjäs. Männan måste lära sig att leva ett renare och sundare liv.

— Det tar generationer? Det tror jag inte. Ge kvinnorna rösträtt, gör deras ställning i samhället tryggare, ansvarsfullare, och vi skola snart se andra förhållanden. Jag har talat med australiska män om kvinnoföraktet i England, och de äro häpnad över den ton, som en engelsman använder, då

han talar om en kvinna. Hans kvinnoförakt börjar med hans allra första uppfostran. Men ändra kvinnans ställning i samhället och allt blir bättre.

Sedan detta sammanträffande med Mrs Pankhurst har slag i slag en massa händelser inträffat inom suffragetternas läger. På det stora mötet i Albert Hall i oktober predikade Mrs Pankhurst öppet revolt och varnade regeringen att vidtaga åtgärder mot henne för hennes tal, så länge icke lord Carson och Mr F. E. Smith åtalades för sin uppvisningsverksamhet i Ulster. Som en sådan desperado har Mrs Pankhurst aldrig uppträtt förut, men så hade också omedelbart före mötet den stora schismen i suffragetternas generalstab inträtt, då Mr och Mrs Pethick Lawrence vägrade att gå med på den taktik, som Mrs Pankhurst och hennes dotter önskade följa. Här om någonsin måste man fråga: Var är Christabel? Ty det är Miss Christabel Pankhurst, som är själen i hela suffragettpolitiken.

Elisabeth Krey.

